

Az Erasmus + projektek szerepe a szakképzésben

Tanúsítványos pályázat

2020

Tolna Megyei Szakképzési Centrum Ady Endre Technikum és Kollégium

Tartalomjegyzék

1. A szakképzés	4
1.1.Helyzetelemzés	4
1.2.Kiút keresése	6
2. Az Erasmus+ programok szerepe a szakképzésben	8
2.1.Az Erasmus+ programok haszna	8
2.2.Mennyire eredményes az Erasmus+ program az Európai Unió célkitűzései alapján	9
2.2.1. Modernizált munka alapú tanulás	9
2.2.2. Felsőfokú szakképzés növelése, magasabb szintű szakmai képzések	9
2.2.3. Felelősség és költségmegosztás az érintett szereplők között	10
2.2.4. Szakképesítések számának csökkentése, szélesebb foglalkozási/képzési profilok	10
2.2.5. Digitális tartalmak bevezetése a tantervbe	10
2.2.6. Szociális, transzverzális, globális kompetenciák fejlesztése	12
2.2.7. Tanulási eredmény alapú tantervek (tantervfejlesztés)	12
2.2.8. Rugalmasabb szakképzési rendszer felnőttképzés felértékelődése, az előzetes tudás értékelése és elismerése a formális képzésben	13
2.2.9. Nagyobb átláthatóság és összehasonlíthatóság az európai szakképzési rendszerek között	13
2.2.10. Európai Szakképzési Kiválósági Központok/Platformok létrehozása, európai tantervek fejlesztése	13
2.3.Mennyire eredményes az Erasmus+ program az Ipar 4.0 kompetenciaelvárásai szerint?	14
2.3.1. Az Ipar 4.0 kompetenciaelvárásai	14
2.3.2. Mennyiben fejleszti ezeket a kompetenciákat az Erasmus+?	14
2.3.2.1.Komplex problémamegoldás	14
2.3.2.2.Kritikus gondolkodás	15
2.3.2.3.Emberek kezelése, Csapatmunka, Érzelmi intelligencia	15
2.3.2.4.Ítélet és döntéshozatal, Szolgáltatás orientáció, Tárgyalás, Kognitív rugalmasság	16
2.4.Mennyiben fejleszti a diákok szakmai tudását, szociális kompetenciáit, idegen nyelvi készségét az Erasmus+?	16
2.4.1. Szakmai tudás	16
2.4.2. Szociális kompetenciák	17
2.4.2.1.Kísérőtanár – Diákok	17

2.4.2.2.Diákok- Diákok	17
2.4.2.3.Diákok – Külföldi munkatársak, mentorok	18
2.4.3. Idegen nyelvi kompetenciák	18
3. Elemzés, értékelés	19
3.1.Az Erasmus+ értékelése a résztvevők által	19
3.1.1.Relevancia, jelentőség	20
3.1.2.Következetesség, összetartozás, koherencia	20
3.1.3.Hatékonyaság	21
3.1.4.Alkalmasság	22
3.1.5.Az EU által hozzáadott érték	23
4. Mérés, értékelés	25
4.1.Előfeltevés	25
4.2.Saját mérések bemutatása	26
4.2.1.A kérdőívek kiértékelése	27
4.2.1.1.Szociális, kulturális nyitottság	28
4.2.1.2.Szakmai fejlődés – Munkaerőpiaci elhelyezkedés	29
4.2.1.3.Idegen nyelvi kompetenciák fejlődése	31
4.2.1.4.Önálló életvezetési készség fejlődése	32
5. Összegzés	34
Irodalomjegyzék	36
Mellékletek	39

„Minden gyermekben megvan a cselekvési vágy és a világmindenség megismerésének igénye, csak annak kibontakoztatását kell elősegíteni.”¹

Maria Montessori

1. A szakképzés

1.1. Helyzetelemzés

A szakképzés jelenlegi helyzetét leginkább a **Szakképzés 4.0** program tárja fel, rámutatva a problémás területekre, és ráirányítva a figyelmet az elkerülhetetlen és sürgető változásra. A dokumentum elemzi az elmúlt tíz évben bevezetett, majd módosított szakképzési rendszer eredményeit, tapasztalatait, összevetve a munkaerőpiaci elvárásokkal.

Folyamatosan változó és megújuló világunkban, ahol régi szakmák tűnnek el és újak keletkeznek igen rövid időn belül, az iskola nem merevedhet bele a régi szokásrendszerbe, meg kell tudnia felelni az új kihívásoknak. Az automatizáció, a robotizáció és az információs technológia felgyorsulása miatt új típusú szakemberekre van szükség, akik képesek alkalmazni a modern gyártási módszereket, ezért a szakképzésnek is meg kell újulnia. A negyedik ipari forradalom korszakában olyan összetett, újszerű kihívásokkal kell megbirkózni, melynek során a tárgyakat informatikai eszközök irányítanak (Internet of Things /Smarthouse), és ezek az eszközök képesek egymással kommunikálni. A megnövekedett elvárások miatt a szakképzésre nagyon nagy teher hárul, hiszen egyre nagyobb szükség lesz magasan képzett, sokoldalú, magas szintű informatikai és szakmai tudással rendelkező szakemberekre. A munkaerőpiacról az alacsony végzettségű, fizikai munkát végzők szorulhatnak ki először, hiszen az ő munkájukat legkönnyebb gépekkel helyettesíteni, de a magasabb végzettségűeknek is folyamatos képzésre, tanulásra van szükségük, az élethosszig tartó tanulás életformává válik.

„Szemtanúi vagyunk a készségek forradalmának — ahol a legnagyobb kihívást az emberek továbbképzése és felzárkóztatása jelenti a munka gyorsan változó világához. Azok, akik rendelkeznek a megfelelő készségekkel lehetőséget kapnak arra, hogy kiválasszák hogyan, hol és mikor szeretnének dolgozni. Azok, akik nem tekintenek a jövő irányába, nem fogják felismerni, hogy hogyan javíthatnának az esélyeiken.” (ManpowerGroup 2016:2). „A készségek forradalmában a

szakértelem és a képesség az, ami igazán számít. Az alkalmazott képességek ciklusai még soha nem voltak ennyire rövidek, továbbá a Z generáció számára elérhető munkák 65%-a jelenleg nem is létezik.” (ManpowerGroup 2016:5)³

A kihívások, elvárások, az élethosszig tartó tanulás igényével szemben azonban tisztában kell lennünk azzal a ténnyel is, hogy a jelenlegi és a következő generációk alapkompenciái (szövegértés, matematikai logika, idegen nyelvi kommunikáció, szociális kompetencia stb.) nagyon gyenge lábon állnak. A tanulási képességek hanyatlása (növekvő számú SNI-s és BTM-es diák), a motiváció hiánya, a megfelelő nevelés, példa hiánya, kedvezőtlen szociális háttér – mind hozzájárul ahhoz, hogy az elvárások és a lehetőségek közötti feszültség egyre nagyobb legyen.

„Magyarországon 2016-ban 2 millió 217 ezer 15 évesnél idősebb személy rendelkezett alapfokú vagy annál alacsonyabb végzettséggel, azaz a 15 éves és annál idősebbek 27%-a legfeljebb az általános iskola 8 osztályát végezte el (KSH 2017).⁴

A szakképzés 4.0 Helyzetértékelése szerint a következő területeken a legsürgetőbb a változtatás:

- **Hatékonyág:** Ha szeretnénk további gazdasági növekedést, akkor növelni kell a hatékonyságot.
- **Képzés:** Azaz képzettebb, sokoldalúbb munkaerőre van szükség.
- **A képzési szerkezetnek és tartalomnak** követnie kell az automatizáció okozta változásokat, fejlődést.
- Meg kell tudni felelni a **digitalizált kompetenciaelvárásoknak**.
- A fizikai foglalkozásúak körében jobbak lettek a keresetek, ezáltal növekedett a **szakképzés presztízse**.

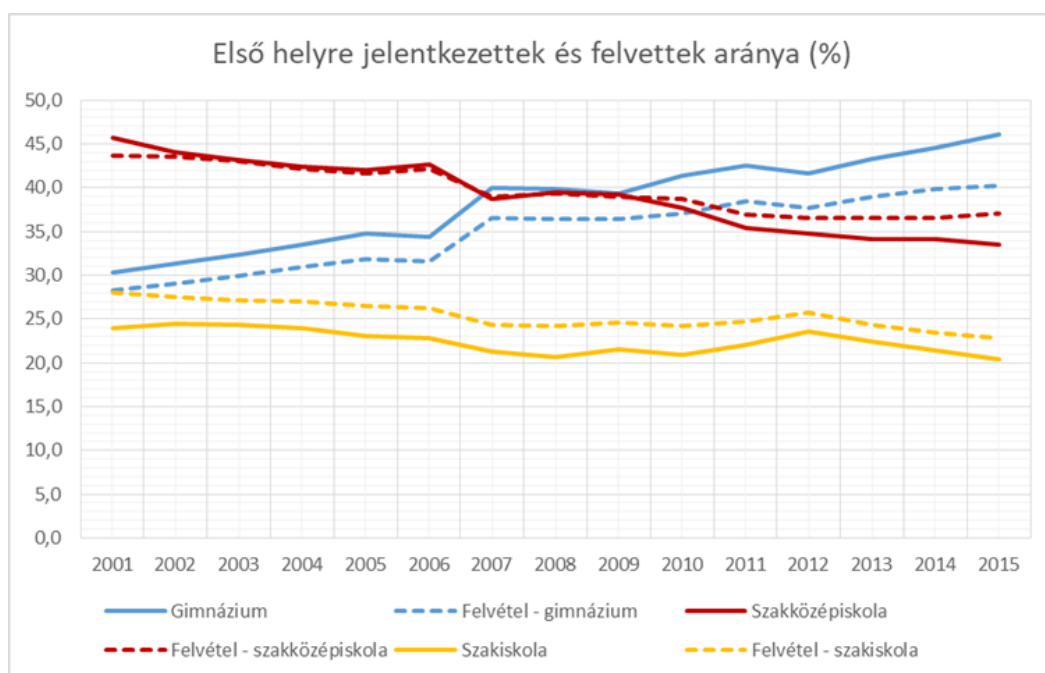
A **Szakképzés 4.0 Oktatási Helyzetképe** alapján a demográfiai csökkenés mellett nagy problémát okoz az is, hogy a többi európai országhoz viszonyítva nálunk jóval kevesebben vesznek részt a szakmai képzésben, illetve nagyon magas a lemorzsolódási arány, tehát viszonylag kevés tanuló szerez szakképesítést.

A mai szakképzési rendszer legfőbb problémáit a következőkben látja az elemzés:

- A fiatalok inkább gimnáziumi képzést választanak a szakképzés helyett
- Súlyos kompetenciahiányok

- A szakgimnáziumokból technikus végzettség nélkül távoznak a diákok (46%)
- 12%-os a lemorzsolódás a szakképzésben
- A hátrányos helyzetű térségekben anyagi nehézségek miatt többen kilépnek az oktatási rendszerből munkavállalás céljából.
- A felnőttképzés hatékonysága nem megfelelő, nem piacorientált.

A következő diagramon azt szeretném bemutatni, hogy 2001-től 2015-ig egyre nő azoknak a diákoknak a száma, akik inkább gimnáziumba jelentkeznek a szakképzés helyett.

1. ábra Gimnáziumba jelentkezők aránya

1.2. Kiút keresése

A Szakképzés 4.0 Víziónak a következő:

„Minden munkavállaló-képes korú magyar állampolgár számára biztosítani legalább egy, a gazdaság igényein alapuló, a munkaerőpiacon elhelyezkedést biztosító, modern szaktudást nyújtó szakképesítést.”(Szakképzés 4.0)⁵

Ehhez a változást, a megoldás lehetőségét az oktatás területén kell keresnünk, ha itt több, minőségibb, adekvátabb munkát fektetünk be, annak a kimenetnél is látszania kell.

„Az oktatás, képzés megfelelő reformja az egyik fontos terület, ahol a kormányzás reagálhat a technológiai változásokra. Azok az országok, amelyek Európában ezt az utat járják (például: Hollandia, Svédország), élen járnak a technikai innovációban, de meg tudják őrizni a magas szintű foglalkoztatást és a szociális kohéziót is.” (Andor 2018)⁶

Az Európai Unió a szakképzésben a következő területekre fókuszál (Farkas Éva alapján):

1. Modularizált munka alapú tanulás fejlesztése
2. Felsőfokú szakképzés növelése, magasabb szintű szakmai képzések
3. Felelősség- és költségmegosztás az érintett szereplők (szakképző intézmények, vállalatok, szakpolitika) között
4. Szakképesítések számának csökkentése, szélesebb foglalkozási/képesítési profilok
5. Digitális tartalmak bevezetése a tantervbe (digitális környezetben történő problémamegoldás fejlesztése)
6. Szociális, transzverzális, globális kompetenciák fejlesztése
7. Tanulási eredmény alapú tantervek (tantervfejlesztés)
8. Rugalmasabb szakképzési rendszer (képzési idő és hely), felnőttképzés felértékelődése, az előzetes tudás értékelése és elismerése a formális képzésben
9. Nagyobb átláthatóság és összehasonlíthatóság az európai szakképzési rendszerek között
10. Európai Szakképzési Kiválósági Központok/Platformok létrehozása, európai tantervek fejlesztése

Az Európai Unió által kitűzött szakképzési fejlesztési célokkal teljesen egyetérthetünk, a Szakképzés 4.0 is ebbe az irányba mozdult el, hasonló módon keresi a megoldást. A megvalósítás sikerességéhez szükség van megfelelő, szakmailag, módszertanilag magasan felkészült, motivált tanárookra, oktatókra, mely feltétel jelenleg csak elméletben létezik. A szakmai tárgyakat oktató tanároknak ritkán van valós szakmai tapasztalata, kevésbé látják át a vállalatok működését, nincsenek benne a folyamatos piacra termelés dinamizmusában. A metodikai eszköztárt illetően pedig ragaszkodunk a régen sem bevált frontális oktatáshoz, poroszos módszerekhez. Az egyirányú ismeretközlés azonban, ahol a diák csak befogadó lehet, nem igazán hasznos a szakmai tudás

megszerzésében. Annál is inkább, mert az újabb generációk egyre kevésbé tolerálják ezt az oktatási stílust, a digitális nemzedék figyelme másodpercekig tart, nagyon hamar elveszítik a fonalat, nem hajlandók küzdeni, hamar feladják. Számukra új ismeretszerzési, tanítási módszereket kell találni, aktívabbá, élményközpontúvá kell tenni az oktatást.

A megoldást tehát olyan modern módszerek, szemléletmódok megismerése, elsajátítása jelentheti az oktatók és a tanulók számára, ami kimozdítja a magyar szakképzést a holtpontról, és egy új, hatékonyabb pályára állítja. Ezzel a céllal vezetik be a Szakképzés 4.0 programot, és ebben a törekvésben nyújt hatalmas támogatást az Erasmus+ program.

2. Az Erasmus+ programok szerepe a szakképzésben

2.1. Az Erasmus+ programok haszna

Az Erasmus+ programok megoldást kínálnak a fent említett problémákra, hiszen mind a tanulók, mind az oktatók kompetenciáinak fejlesztését lehetővé teszik a mobilitások segítségével. Olyan nem formális, informális tanulási lehetőséget biztosítanak, ami több oldalról, komplexen fejleszti a résztvevők személyiségét. A leghatékonyabb ismeretszerzési mód mindig is a gyakorlati tevékenység volt, önmagunk szembesítése a helyzetekkel, kihívásokkal, eszközökkel, problémákkal. A Reformkor tehetősebb ifjúsága külföldön tanult, szerzett tapasztalatot. Erre manapság ugyancsak a tehetősebb réteg fiataljainak van lehetősége. Az Erasmus+ programok segítségével azonban a vidéki, hátrányos helyzetű, kevésbé világot látott gyerekeknek is ablak nyílik a világra, megteremtődik annak a lehetősége, hogy külföldön élhessen és tapasztalatokat szerezzen.

Ebben a fejezetben azt szeretném megvizsgálni, hogy mennyire eredményes az Erasmus+ program

- az Európai Unió elvárásához viszonyítva,
- az Ipar 4.0 kompetenciaelvárásait illetően, illetve
- a szakmai tudást, szociális kompetenciákat, felnőtté válás folyamatát és a nyelvi készségeket figyelembe véve.

2.2. Mennyire eredményes az Erasmus+ program az Európai Unió célkitűzései alapján?

Ha végignézzük az Európai Unió célkitűzéseit a szakképzés területén, rögtön láthatjuk, hogy az Erasmus+ programok a szakképzésben pontosan ezeket a célokat támogatják, igyekeznek megvalósítani.

2.2.1. Modularizált munka alapú tanulás:

A mobilitások során a diákok külföldi szakmai gyakorlaton vesznek részt a külföldi cég és az iskola között előre megbeszélte Learning Agreement (Tanulási Megállapodás) alapján, ami rögzíti, hogy a diák az egy hónap alatt milyen tanulási egységet sajátít el bizonyos idő alatt, és ezt milyen eredménnyel teszi (a mellékletben közlök egy Learning Agreement mintát). A külföldi szakmai gyakorlat során a diákok a saját szakmájukkal kapcsolatos gyakorlati feladatokat végeznek, közvetlenül a termelésben, piacra dolgoznak, hiszen működő, aktív nagy és kisvállalkozásoknál, vállalatoknál vannak elhelyezve. Ezáltal még inkább ösztönözve vannak a korrekt, igényes munkavégzésre, pontosságra, megbízhatóságra. Az Erasmus+ programok tehát teljes mértékben támogatják, elősegítik, lehetővé teszik a munka alapú tanulást a tanulási egységek (egy-egy munkafolyamat vagy tevékenység) elsajátítása során.

2.2.2. Felsőfokú szakképzés növelése, magasabb szintű szakmai képzések

A külföldön végzett gyakorlat a szakképzésben tanuló diákok számára ösztönző erővel hat, új perspektívákat nyit, megnyit előttük olyan lehetőségeket, amivel eddig nem számoltak. A külföldi munkaadók szívesen foglalkoztatják a magyar tanulókat, elismerik a szakmai tudásukat, értékelik a munkához való jó hozzáállásukat, ezért többnyire a szakmai gyakorlat végén állásajánlatot is adnak az elismerések mellé. Ezek az új lehetőségek, perspektívák ösztönözhetik a diákokat a magasabb szakmai képzés megszerzésére, amit akár külföldön, akár itthon hasznosítani tudnak a későbbiekben. Nem egy diákunk esetében volt rá példa, hogy miután befejezte a tanulmányait, visszatért a külföldi gyakorlati helyre egy-két évre, majd magasabb szakképzést szerzett, és Magyarországon helyezkedett el.

2.2.3. Felelősség- és költségmegosztás az érintett szereplők (szakképző intézmények, vállalatok, szakpolitika) között

A mobilitások során tapasztaltuk, hogy külföldön a vállalatok, cégek, kisvállalkozók milyen nagylelkűen és aktívan vesznek részt a szakképzés támogatásában. A szakképzési szakértők mobilitása során több szakközépiskolába ellátogattunk, ahol megtudtuk, hogy az állami támogatás mellett az egyes cégek, vállalkozások is támogatják a szakképző iskolákat mind pénzbeli juttatásokkal, mind egyéb anyagi javakkal (számítógépek, gépkocsi, esztergapad, egyéb szakmai gyakorlásra alkalmas eszközök). A tanév utolsó egy hónapját a diákok cégeknél töltik, ahol nem kapnak ösztöndíjat, de a kiemelkedő munkavégzésért jutalmat igen. Így még inkább motiváltak a legjobb teljesítmény elérésére.

2.2.4. Szakképesítések számának csökkentése, szélesebb foglalkozási/képesítési profilok

A Szakképzés 4.0 ugyancsak ezt a célt tűzte ki maga elé, mivel nagyon nagy az elaprózódás a szakmák között, ezért szűkítik a szakmák számát, a jelenlegi több mint 500 szakmából közel 200 szakmára. A külföldön végzett szakmai gyakorlat abban is előrelépést jelentett számunkra, hogy megérthettük, külföldön (Spanyolország, Németország esetében van személyes tapasztalatunk) nem úgy különülnek el a szakmák, ahogy nálunk. A komplex szépségápolásba beletartozik a kéz és lábköröm ápolása, masszázis teljes testen, testfestés stb. A nálunk megszokott kozmetikai alapfeladatok sokkal tágabbak, nemcsak a hagyományos Magyarországon megismert kezelések elvégzésére van szükség, hanem több mindenre. Más szakmánál is találtunk ilyen átfedéseket, elmosódásokat, de ehhez rugalmasan alkalmazkodtunk, így villanyszerelő diákjaink gyakran riasztóberendezések vagy klímák szerelésében vettek részt.

2.2.5. Digitális tartalmak bevezetése a tantervbe (digitális környezetben történő problémamegoldás fejlesztése)

Az Erasmus+ program egy komplex, egy éven át futó projekt, melynek során folyamatosan nagyon nagy jelentősége van a digitális kompetenciáknak. Magát a

pályázatot egy online oldalon kell kitölteni, majd az European Commission oldalra feltölteni. Az előkészítő szakasz során emailben és közösségi oldalakon egyeztet folyamatosan a fogadó és a küldő intézmény a gyakorlati helyekről, az elhelyezésről, a kiutazás időpontjáról, a szakmákról, a végzendő tevékenységekről. A programra jelentkező diákok önállóan készítik el az önéletrajzukat és a motivációs levelet, majd csatlakoznak egy közös facebook csoporthoz, ahol az aktuális információkat megkapják, illetve kérdéseket tehetnek fel a programmal kapcsolatban. A felkészítő órák valós tanárok és online kurzusok segítségével történnek, ahol a diákok egy online nyelvi szintfelmérőt írnak (OLS) és ez alapján egy nyelvi kurzust végeznek. Ezt a nyelvi szintfelmérést a hazautazás után meg kell ismételni, ezáltal mérik a diákok nyelvi fejlődését. Mielőtt kiutazunk, a diákok elkészítik az angol nyelvi Europass Önéletrajzukat, amit a fogadó cégekhez, vállalkozásokhoz küldünk, ezáltal választják ki, hogy ki dolgozzon náluk egy hónapig a szakmai gyakorlaton. A diákok és a kiutazó pedagógusok adatait rögzíteni kell a Mobility Tool-ban, az European Commission oldalán, illetve az OLS és a Europass Mobility Igazolás weboldalán. A Europass Mobility Igazolást a küldő és fogadó fél együtt szerkeszti, külön-külön lépnek be erre a felületre, és együtt tudják nyomtatni a dokumentumot, ami a kiutazást igazolja. A mobilitás során folyamatosan közöljük az eseményeket, blogot, illetve honlapot vezetünk, ahol minden lényeges információ megtalálható. Ez a szülőknek, az iskolának, illetve minden érdeklődőnek fontos, egyben a folyamatos disszeminációt biztosítja. A mobilitás során az eseményeket, érdekesebb helyszíneket, fontos tudnivalókat a diákok digitálisan rögzítik, ebből a hazautazás után beszámolót, ppt-t, kisfilmet készítenek, amit megosztanak az iskolán belüli és kívüli közösségekkel. A hazaérkezéssel a projekt még nem ért véget, mindenkinek online beszámolási kötelezettsége van az EUSurvey oldalon, ahol értékelik a kiutazást. El kell végezni ugyancsak online az OLS nyelvi tesztet, illetve az iskola honlapján közzé kell tenni a munkanaplókat, beszámolókat, képeket. A program zárásaként beszámolunk a tartalmi és pénzügyi kérdéseket illetően, illetve egy ünnepélyes rendezvény keretében átadjuk a diákoknak az összes megszerzett képesítést, értékelést (ECVET diploma, Europass Mobility Igazolás, Munkahelyi értékelés, Szerződés, Learning Agreement stb.).

Az Erasmus+ program tehát nagymértékben támogatja, fejleszti a digitális kompetenciákat, a digitális környezetben történő problémamegoldást, ezáltal támogatja az Európai Unió célkitűzéseit.

2.2.6. Szociális, transzverzális, globális kompetenciák fejlesztése

A mobilitások nagyon nagy előnye, hogy a diákok csapatban utazhatnak, élhetnek egy idegen országban, ezáltal megtanulnak közösségben élni, együttműködni, egymásra figyelni, egymást elviselni. Individualista világunkban, ahol egyre inkább beszűkült, magányos tevékenységek történnek, a fiatalok is inkább csak online térben barátkoznak, találkoznak egymással. A külföldi szakmai gyakorlat során azonban lehetőség, sőt szükség van arra, hogy kapcsolatokat építsenek ki egymással, megtanuljanak feladatokat (főzés, bevásárlás, tájékozódás, munkába járás, tömegközlekedés stb.) együtt elvégezni.

Annyiban hiánypótló tevékenység még a mobilitás, hogy az általános iskolában még lehetőség van táborokba menni, egy-egy hetet az osztálytársakkal, barátokkal tölteni, ezek a lehetőségek a középiskolában kiszorulnak, hiányzik a fiataloknak a csapatélmény. Az Erasmus+ programok segítségével hosszabb időt tölthetnek a diákok úgy együtt, hogy igazán csak magukra és egymásra számíthatnak. Az eddig megvalósult programok során nagyszerű közösségek jöttek létre, erősödtek meg, a csapattagok évek múltán is tartják, ápolják a kapcsolatokat.

A szociális kompetenciák fejlődésénél kiemelném az együttműködési készséget, a folyamatos munkamegosztást, a szervezési készséget, az egymás támogatását, egymásért való felelősségvállalást, a közös játékokat, beszélgetéseket, egymás bátorítását, sőt egymás korrigálását is. Ezek a tevékenységek mind-mind építőkövek az érett személyiség kialakulásának folyamatában. Nem egyszer voltunk tanúi annak, hogy a diákok kitaláltak, megszerveztek és megvalósítottak kisebb-nagyobb szabadidős tevékenységeket, programokat önállóan, tanári irányítás nélkül.

2.2.7. Tanulási eredmény alapú tantervek (tantervfejlesztés)

A kiutazások során az általunk használt ECVET rendszerben a diákok tanulási eredmény alapú tevékenységet folytatnak a gyakorlati helyen, egy-egy elsajátított munkatevékenységért, folyamatért egységnyi ECVET kreditet kapnak. A Learning Agreement rögzíti ennek menetét és részleteit. Ilyen megállapodást kötünk minden egyes vállalkozással, ahol a magyar tanuló értékelését az elvégzett tevékenység alapján adják meg a meghatározott szempontok szerint.

2.2.8. Rugalmasabb szakképzési rendszer (képzési idő és hely), felnőttképzés felértékelődése, az előzetes tudás értékelése és elismerése a formális képzésben

Az Erasmus+ olyan informális tudáshoz, szakmai tapasztalathoz segíti a diákokat, amit az iskolai körülmények között nem tudnak megszerezni. Ezt az informális tudást az ECVET rendszer segítségével értékeljük, és ez az értékelés gyakorlati jegyként megjelenik a tanuló évközi értékelésében, ezáltal beszámítjuk a kinti teljesítményét. Továbbtanuláskor, munkavállaláskor pedig a mobilitás során szerzett igazolások, elismerések pozitívumot, előnyt jelentenek a fiatalok karrierjében.

2.2.9. Nagyobb átláthatóság és összehasonlíthatóság az európai szakképzési rendszerek között

A mobilitások legfőbb célja az európai szakképzési rendszerek megismerése, a jó gyakorlatok megfigyelése, átvétele. A szakképzési szakértők és a tanulók számára szervezett kiutazások abban segítenek, hogy a résztvevők megismerjék egy másik, fejlettebb európai uniós ország szakképzési rendszerét, munkamódszereit, metodikai megoldásait. Az Erasmus+ projektek által személyes tapasztalatszerzésre van lehetőség egy olyan területen, ahol egyébként csak közvetett, híradásokból, leírásokból vett tudásunk lehetne.

2.2.10. Európai Szakképzési Kiválósági Központok/Platformok létrehozása, európai tantervek fejlesztése

A végső cél, ami az Európai Unión belüli zökkenőmentes munkahelyi elhelyezkedést támogatná a közös szakképzési tantervek, egységes képzés kidolgozása lenne, ebben nagyon sokat segít az Erasmus+ program, a szakképzési szakértők, a diákok mobilitásása, illetve az iskolák közötti partnerségi kapcsolatok program.

2.3. Mennyire eredményes az Erasmus+ program az Ipar 4.0 kompetenciaelvárásai szerint?

2.3.1. Az Ipar 4.0 kompetenciaelvárásai

A negyedik ipari forradalom megváltoztatja a kompetenciaelvárásokat a munkavállalókat illetően. A vállalatok, munkaadók részéről a legnagyobb jelentősége a következő kompetenciáknak lesz 2020-ban:

1. Komplex problémamegoldás
2. Kritikus gondolkodás
3. Kreativitás
4. Emberek kezelése
5. Csapatmunka
6. Érzelmi intelligencia
7. Ítélet és döntéshozatal
8. Szolgáltatás orientáció
9. Tárgyalás
10. Kognitív rugalmasság

2.3.2. Mennyiben fejleszti ezeket a kompetenciákat az Erasmus+?

2.3.2.1. Komplex problémamegoldás

Az előző fejezetekben már kifejtettem, hogy az Erasmus+ programoknak a szakmai tapasztalatszerzés mellett erőteljes közösségi, csapatépítő jellege van. A program során folyamatos együttműködésre van szükség a résztvevők között a sikeresség eléréséhez. Például a spanyol mobilitásokban egy hónapot töltünk el egyetlen lakásban (hatalmas alapterületű, rengeteg szobával) 20-22 fő részvételével, akik életkorban, stílusban, gondolkodásmódban, érdeklődésben igen különbözőek.

A külföldi ország, az ismeretlen város, az idegen nyelvi környezet fejleszti a kiutazók komplex problémamegoldó képességét. Sokszor egy-egy munkahely megtalálása, a tömegközlekedés használata, a hétfégi kulturális programok megszervezése, vagy egy egészségügyi probléma megoldása komoly kihívások elé tud állítani bennünket. Az évek tapasztalatai azonban azt mutatják, hogy az adott pillanatban átélt bonyodalmak, nehézségek fizikailag és szellemileg akkor megterhelők, utólag mégis meglepőedtség tölt el bennünket, hogy ezt a nehézséget is legyőztük. A 2018-as Jerez de la Frontera-ba

szervezett utazás alkalmával történt, hogy hazafelé jövet törölték a repülőjáratunkat, ezért két napot Barcelonában kellett várnunk. A szülők idegesek voltak, a diákoknak elfogyott a pénze, mindenki frusztrált, ingerült, elégedetlen volt. Ezek azok a helyzetek, amelyeket a legnehezebb átvészelni, mégis utólag visszanézve örülök, hogy ügyesen, talpraesetten meg tudtuk oldani a problémát. (Három turnusban utaztunk haza, mert így kaptunk jegyet a repülőkre.)

2.3.2.2.Kritikus gondolkodás

A kritikus gondolkodás lényege az, hogy megvizsgáljuk, és fenntartással kezeljük a lehetőségeket, gondolkodunk, mielőtt cselekszünk, véleményt formálunk a körülöttünk zajló világról, és ezt nem rejtjük véka alá. A kritikus gondolkodás készségét leginkább úgy fejleszthetjük, ha új helyzetekbe, új kapcsolatokba, új környezetbe helyezük magunkat, amit megfigyelünk, elemzünk, és a megfelelő módon reagálunk rá. Ennek a kompetenciának a fejlesztéséhez nem tudok jobb módszert kitalálni, mint a külföldi tapasztalatszerzést, munkavégzést, új kapcsolatok kialakítását. Az Erasmus+ program teljes mértékben fejleszti ezt a kompetenciaterületet.

2.3.2.3.Kreativitás

Úgy gondolom, ez az a képesség, amire a leginkább szükség van a külföldön töltött időszak alatt, és ennek a képességnek a fejlődése a leginkább garantált. A tanulók az idegen nyelvi környezetben nem mindig értik pontosan az utasításokat, elvárásokat, mégis valahogy meg kell oldani a helyzetet, meg kell találni a megoldást. Nemcsak az idegen nyelvi környezet, hanem az újszerű módszerek, az új és más technikák, technológiák megkövetelik a tanulóktól az alkalmazkodást, és az egyes problémás helyzetekben a problémamegoldó kreativitást.

2.3.2.4.Emberek kezelése, Csapatmunka, Érzelmi intelligencia

A mobilitások sikere, hangulata nagyon nagy mértékben függ attól, hogy milyen közösség jön létre, mennyire érvényesül a csapatszellem, hogyan tudunk eredményesen együttműködni. A mindennapi konfliktusok megoldásában fontos, hogy folyamatosan tanuljunk, változzunk, elfogadjuk egymást. Igazi felszabadító, energizáló jellege van egy-egy ilyen kiutazásnak éppen azért, mert nem lehet kikerülni a valós konfliktusokat, nem lehet kihúzni magunkat a közösségi létből.

A mobilitások olyan valós megtapasztalást adnak a fiatalok számára, melyben valódi emberekkel kerülnek kapcsolatba, igazi problémákat oldanak meg, megtanulnak egymáshoz alkalmazkodni, nehézségeken önállóan (családi háttér, barátnő, barát, megszokott környezet nélkül) túljutni a több hetes külföldi kint tartózkodás során.

2.3.2.5. Ítélet és döntéshozatal, Szolgáltatás orientáció, Tárgyalás, Kognitív rugalmasság

Ezek a kompetenciák a külföldi szakmai gyakorlat során a gyakorlati helyeken fejlődnek leginkább, hiszen a piacra termelő, a piac elvárásainak megfelelni akaró vállalkozások leginkább ezt várják el dolgozóiktól.

Összegzésképp azt mondhatjuk, hogy mind a szakmai kompetenciák, mind az emberi, szociális, nyelvi, kulturális tapasztalatok, kompetenciák terén nagyon sokat tud fejlődni az Erasmus+ programban résztvevő személy. A tehetséggondozásban gazdagításnak nevezik ezt a módszert, és itt valójában gazdagítás, a személyiség fejlesztése zajlik.

2.4. Mennyiben fejleszti a diákok szakmai tudását, szociális kompetenciáit, idegen nyelvi készségét az Erasmus+?

2.4.1. Szakmai tudás

Freund Tamás, az elismert agykutató szerint öröm és élmény nélkül nincs hatékony tanulás. Az Erasmus+ programok során a diákok aktív tanulói bevonással sajátítanak el olyan új technikákat, technológiákat, ismernek meg más munkamódszereket, amire itthon nem nyílt eddig lehetőségük. A külföldi munkakörnyezetben a magyar mentalitástól eltérően nem a hibák kiemelése, negatív visszacsatolás adása a mentorok részéről a szokásos reakció, hanem a bátorítás, a kisebb sikerek, eredmények elismerése. Értékelési módszerük holisztikus, megfigyelik a tanuló munkáját, hozzáállását, viselkedését, szorgalmát, pontosságát, tiszteletadását és mindezek alapján értékelik a tevékenységüket. Diákjaink mindegyike felszabadító, felemelő élményként éli meg, hogy felnőttként kezelik őket, számítanak a munkájukra. A munkahelyi légkör nyugodtabb, kiegyensúlyozottabb, nem tapasztalható az a hajtás, feszültség, idegesség, teljesítménykényszer, ami a magyar munkahelyeket jellemzi. Ez a pozitív mentális környezet nagyon inspirálóan hat a diákokra, szívesen járnak be a gyakorlati helyekre, illetve könnyen kötnek barátságokat, jól alkalmazkodnak az elvárásokhoz, és jól

teljesítenek. Szinte minden diákunk „Kiválóan teljesített” minősítést kap az ECVET értékelőlapokon, amivel a mobilitás alatti munkavégzését értékelik.

2.4.2. Szociális kompetenciák

2.4.2.1. Kísérőtanár - Diákok

A mobilitások során a kísérőtanárok együtt utaznak, élnek a diákokkal a mindennapokban, közösen oldják meg a folyamatosan felmerülő problémákat. A hiteles együttélés a leghatékonyabb nevelőerő, hiszen a diákok a tanár reakciót, életvezetését, problémákhoz, munkához való hozzáállását folyamatosan látják. A diákok nem a verbális közlések alapján, hanem a mögötte levő viselkedés, gesztusok, mimika szerint vonják le következtetéseiket, ezért nagyon fontos, a kísérőtanár személyisége. A külföldön töltött időszakban gyakran előfordul, hogy leülünk, együtt játszunk, beszélgetünk, kirándulunk, sétálunk, vagy csak a napi feladatok végzése közben csevegünk. Ezeknek az együtt töltött időknél kiemelkedő szerepe van a diákok személyiségének alakulásában. Sokszor a személyes beszélgetések során otthoni, családi konfliktusokat, problémákat beszélünk meg, vagy jövőbeli terveket, továbbtanulási szándékokat. A kísérőtanár véleményformáló szerepe nagyon nagy ezekben az esetekben. A kint töltött időszak alatt a kísérőtanár a személyiségével, teljes valójával nevel, nem állnak rendelkezésére az iskolai fegyelmező eszközök (éremjegy, beírás stb.), a diákok mégis együttműködnek, segítenek. A tanulók több esetben hátrányos helyzetűek, szociális háttérük nem a legjobb. Számukra a rendszeres étkezések, az otthoni feladatok közös elvégzése, az asztal megterítése, szalvétahasználat, igényesség az étkezések során, a közös játék, beszélgetés, a személyes törődés mind-mind újdonságként hat. Nem egy diákunk megfogalmazta a mobilitás során, hogy most már tudja, hogy milyen lehet egy jó család, és felnőttként ő is ilyesmit szeretne. A kint töltött időszak mindenképp beépül a személyiségükbe, az itt látott életvezetési minta alternatívát jelenthet a későbbiekben. A mobilitások mind a tanárok, mind a diákok számára fejlesztő hatásúak, a konfliktuskezelési stratégiákat valós helyzetekben gyakoroljuk, együtt éljük meg a különböző, egyedi egyéniségek egymásnak feszülését, konfliktuskezelését, együttműködését.

2.4.2.2. Diákok – Diákok

A felnőtté válás útján az egyik legfontosabb mérföldkő az, amikor elszakadunk az addig biztonságot nyújtó családtól, és egy új közösséghez kapcsolódunk, másokkal alakul ki

szoros kötődés. A mobilitások során igazi kapcsolatok, egymásra utalt, együttműködő, cselekvő közösségek jönnek létre, amiben mindenkinek feladata, szerepe, helye van. Ezek a kapcsolatok gyakran a hazautazás után is tovább élnek, életre szóló barátságok, sőt (volt már rá példa!) szerelem, házasság is létrejönnek.

A mindennapi együttélés során a diákok megtanulják tisztelni egymás véleményét, másságát, megértik, hogy az eddig ismert, megszokott viselkedési normák mellett még számtalan más is létezhet. Fiatalokról lévén szó, még viszonylag rugalmasan tudnak egymáshoz alkalmazkodni, de természetesen vannak feszültségek, és ebben az esetben nagy segítség lehet a kísérőtanár moderáló, közvetítő szerepe.

A befogadás, közösséghez tartozás igénye alapvető emberi szükséglet. A kortársak véleménye, elismerése serdülőkorban számít leginkább. Néhány diákról az együttélés során derül ki, mennyire jó humorú, rugalmas, segítőkész, jó fej, hiszen az iskolában tapasztalt egysíkú megismerés (jó tanuló/ rossz tanuló/ előttem ül a padban stb.) itt rengeteg új réteggel válik árnyaltabbá, az egymásról eddig kialakított kép gazdagodik.

2.4.2.3. Diákok – Külföldi munkatársak, mentorok

Tanulóként beilleszkedni egy új közösségbe, együtt dolgozni valakivel, miközben szorítanak a határidők, minőségi teljesítményt vár el a munkaadó, nem könnyű még a saját hazánkban sem. Ugyanezt megtenni egy idegen társadalomban, ahol más nyelvet beszélnek, mások a szokások, elvárások, igények még nagyobb kihívás elé állítja a programban részt vevő diákokat. Számukra a kapocs, az áthidaló segítség szerepét a mentor tölti be, aki a cégnél dolgozik, és egyben segíti a diákok beilleszkedését, zökkenőmentes munkavégzését. A diákok számára mindenképp fejlesztő hatású az új, idegen munkakörnyezetbe való beilleszkedés, a nyelvi nehézségek ellenére. Meg kell ismerniük a vállalati hierarchiát, szokásokat, időbeosztást, rugalmasan alkalmazkodniuk kell az elvárásokhoz.

2.4.3. Idegen nyelvi kompetenciák

Az Erasmus+ programok segítségével a diákok külföldre utazhatnak, élhetnek és dolgozhatnak egy olyan európai országban, ahol nem beszélik az anyanyelvünket. Ezáltal rá vannak kényszerülve arra, hogy a hallás utáni szövegértés, az idegen nyelvi kommunikációt a gyakorlatban alkalmazzák. A mindennapi közlekedés, bevásárlás, ügyintézés, kulturális programok során szembesülnek idegen nyelvi feliratokkal, amit értelmezniük kell, ezáltal az olvasott szöveg értése is fejlődik. A mi esetünkben a

spanyol nyelv megértése mellett a diákok gyakran használják az angolt, mint az Európai Unió közös alapnyelvét. Az iskolai lehetőségeken túl ez a program való értelmet ad a nyelvtanulásnak, ifjaink motiváltsága nagyot nő egy-egy szórakozóhelyen, ahol a csinos fiatal lányokat kell elbűvölni az angol nyelvtudással.

3. Elemzés, értékelés

3.1. Az Erasmus+ értékelése a résztvevők által

Az Európai Bizottság felmérte a 2014-2020 közötti időszakban szervezett Erasmus+ programok eredményességét. A kérdések között szerepeltek a következők:

- **Milyen konkrét eredményeket tud felmutatni az Erasmus+, amelyek a program sikerét igazolják?**
- **A tapasztalatok alapján mely területeken lenne még mit fejleszteni?**⁷

A több mint egymillió válaszadó véleménye a következő volt, illetve ezek az Erasmus+ program félidős bizottsági megállapításai:

„A résztvevők számára eddig rendkívül hasznosnak bizonyult az EU 2014 és 2020 közötti időszakra szóló, kiemelt oktatási, képzési, ifjúsági és sportprogramja, az Erasmus+, nemcsak ami a későbbi elhelyezkedést illeti, hanem az európaiság megélése szempontjából is.

Az Erasmus+ programnak köszönhetően 2020-ig mintegy 4 millió diáknak, tanárnak és oktatási szakembernek adatik meg a lehetőség, hogy más országban szerezzon tudást és tapasztalatot, az oktatási, képző, ifjúsági és sportszervezetek pedig országhatárokon átlépve végezhetik munkájukat Európán innen és túl.

A visszajelzések alapján elmondható, hogy az Erasmus+ elődjénél jóval koherensebb és relevánsabb, illetve bizonyos mértékig hatékonyabb és egyszerűbb.

Ami az Erasmus+ jövőjét illeti: az értékelésből egyértelműen levonható az a következtetés, hogy még nagyobb mértékű befektetésekre van szükség az oktatás és a képzés terén, de leginkább a fiatalabb generációk és a legkiszolgáltatottabb csoportok körében.”⁷

Készültek külső cégek (ICF) által elvégzett független értékelések is erről az időszakról az Unió országaiban, melyek közül a **Combined Evaluation of Erasmus+ and Predecessor Programmes** (Összesített értékelése az Erasmus+ és azt megelőző

programoknak) címűt vizsgáltam meg. Az elemzés angolul jelent meg, ezért közlöm angolul a megállapítást, majd lefordítom és értelmezem.

Az értékelésben a következő szempontokat vették figyelembe:

- **Relevancia, jelentőség** (Relevance);
- **Következetesség, összetartozás, koherencia** (Coherence)
- **Hatékony** (Effectiveness)
- **Alkalmasság** (Efficiency)
- **Az EU által hozzáadott érték** (and EU added value)

3.1.1. Relevancia, jelentőség

A résztvevők szerint a program releváns módon válaszol a tanulók és szakoktatók szükségleteire. A nemzetközi együttműködések és mobilitások lehetősége megcélazza a fiatalok szakmai és személyes kompetenciáinak fejlesztését. A szakoktatók és szervezetek számára a fő célterület a tapasztalatszerzés, a tanulás és a jó gyakorlatok átvétele.¹

A visszajelzések szerint tehát az Erasmus+ programok beváltják a hozzájuk fűzött elvárásokat, fejlesztik a diákok szakmai, szociális, emberi kompetenciáit, illetve segítik, támogatják a szakképzési szakértők szakmai fejlődését, azáltal, hogy egy európai ország szakképzési rendszerét megismerik.

3.1.2. Következetesség, összetartozás, koherencia

Azáltal, hogy egy programot hoztak létre az előtte különállókból sokat lendített a belső koherencián. A közös program legkiemelkedőbb előnyei a következők:

- Egy-egy program nagyobb és sokoldalúbb, így könnyebben látható a döntéshozók számára
- Azonos adminisztrációja van a különböző területeknek

¹ „Stakeholders largely see the programme as relevant in terms of addressing the needs of learners and practitioners. The opportunities for international mobility and cooperation address the needs of young people when it comes to skills development and personal development. They address the needs of practitioners and organisations when it comes to opportunities for sharing and learning and integrational exchange.”⁸

- Jobban átláthatóvá váltak a programok, a szabályok elszámoltathatók, és racionalizáltak
- Jobban láthatók a program által felajánlott lehetőségek.²

A pályázatírás során nagyon fontos szempont, hogy mennyire egyszerű, átlátható, könnyen kezelhető egy pályázati felület. A pályázatok struktúrájában és a megjelenítésben sokat fejlődött az Erasmus+, egyre inkább átláthatóvá, könnyen kezelhetővé válik, ezáltal egyre több intézmény számára elérhetővé válik ez a program. A könnyebb boldogulást segíti az a lehetőség, amivel a mi iskolánk is tudott élni, hogy a sikeres és megbízható pályázók számára felajánlják a szakképzési mobilitási tanúsítvány megszerzését. Ez a tanúsítvány lehetőséget biztosít arra, hogy a pályázók ötévre előre egy tervet készítsenek, majd az egyes pályázati fordulók alkalmával egyszerűsített pályázatot nyújtsanak be.

3.1.3. Hatékonyság

A program nagyrészt eléri a fő célját, ami a kimenetet illeti. Az elmúlt három évben az előző programokhoz képest:

- A felsőoktatásban több diák vesz részt a mobilitásokban, és a nemzetközi mobilitásban.
- A szakképzésben sokkal többen vesznek részt mobilitásokban, mint az előző években
- Az összes szektorban megnőtt a résztvevők száma.

² „The integration of several programmes into a single programme strongly improved the internal coherence of the actions. The most commonly reported advantages of the integrated architecture are:

- a single programme is bigger and multidisciplinary, which gives it greater visibility among policymakers;
- standardised administration of the different types of actions across sectors;
- improved transparency, accountability and streamlining of rules within the programme;
- much greater visibility for the opportunities offered by the programme.”⁸

Habár meg kell jegyezni, hogy a projektek száma csökkent, mert a támogatást főként a nagyobb, szélesebb kört felölelő projektek kapták az iskolai és a felnőttoktatásban.³

Az Erasmus+ népszerűsége, ismertsége évről-évre egyre nagyobb lesz. Kevés olyan közép és felsőfokú intézmény van az országban, ahol még nem próbálták ki ezt a pályázati formát. A TISZK-ek időszakában egy-egy intézmény egy közös pályázatot adott be az összes tagintézmény számára. Most tagintézményenként pályázunk, de egy tagintézményen belül nem kell minden mobilitásra külön pályázatot beadni, tehát a tavalyi három mobilitásunk (tanári – Jerez de la Frontera, diák –Jerez de la frontera és diák –Lipcse) is egy pályázatként szerepelt.

3.1.4. **Alkalmasság**

Az Erasmus + finanszírozás iránti igény nagymértékben meghaladja a rendelkezésre álló finanszírozást. Különösen a KA2-ben a sikerességi arány alacsony, a sikeres projektek pontszáma pedig magas. Ez azt jelenti, hogy nagyon magas azok számára, akik tapasztalatok nélkül vagy kevés tapasztalattal szeretnének belépni a programba. A költségvetés legnagyobb részét a KA1-re, és pontosabban a tanulók mobilitására fordítják. Ez az a tevékenység, amely a legtisztább hatással van az egyes tanulókra. A második költségvetési tétel az együttműködési projektek, amelyeket a szakemberek mobilitása követ. Az együttműködési projektek törekvése miatt érthető, hogy az ezekre elkülönített költségvetés meglehetősen magas. Ez azonban nem elegendő. Még a KA1 programban is, többféle cselekvés esetén alacsony a sikerességi arány és magas a

³ „The programme reaches or exceeds the vast majority of its targets when it comes to outputs. Key findings concerning outputs compared to the last three years of predecessor programmes are:

- a strong increase in higher education students participating in mobility and also in international mobility;
- a strong increase in mobility of practitioners in VET, schools and international higher education;
- a strong decrease in the number of projects in all other sectors.

It should be noted, however, that the number of projects also decreased because the programme focuses on funding fewer but larger-scale projects; this is in particular notable in the sectors of school education, youth and adult education.”⁸

pályázati pontszám, ami azt jelenti, hogy több hallgató is bekerülhet a programba, ha elegendő pénz áll rendelkezésre.

Az Erasmus+ mobilitások iránti igény Európa-szerte nagy, az iskolák és a tanulók szívesen vesznek részt a programban, lenne még igény a bővítésre, arra, hogy még többen részesülhessenek ebben a lehetőségben.⁴

3.1.5. Az EU által hozzáadott érték

Összességében az Erasmus + uniós finanszírozása erőteljes uniós hozzáadott értéket képvisel. Az oktatás, a képzés és az ifjúság ágazatában az elemzés egyértelmű hozzáadott értéket mutat a következők szempontjából:

- **A mértékét tekintve** - a hasonló intézkedések a hallgatói és a gyakorlati szakemberek mobilitása, valamint a nemzetközi együttműködés területén csak csekélyek az Erasmus + által elért skálához viszonyítva. Kivétel a Jean Monnet modulok és kutatás támogatása.
- **Terület** - az országos lefedettség nem hasonlítható össze a legtöbb hasonló programot finanszírozó programmal. Az ágazati lefedettség szintén egyedi. Egyik intézkedés sem egyesíti az Erasmus + által lefedett összes ágazatot. Az egyedi fellépések az Erasmus + által lefedett összes ágazatban léteznek, de ezek külön programok. Összességében sokkal kevesebb intézkedés van az ifjúság és a sport területén, ami azt jelenti, hogy ezeknek az ágazatoknak kevesebb

⁴ „The demand for Erasmus+ funding largely exceeds the funding available. In particular, in KA2 the success rates are low and the scores for successful projects high. This means that the bar for those who wish to enter the programme with no or little experience is very high. The highest share of the budget is allocated to KA1 and more specifically to learner mobility. This is the action that has the clearest effects on individual learners. The second budget item is cooperation projects, followed by practitioner mobility. Given the ambition for the cooperation projects, it is understandable that the budget allocated to these is rather high. However, it is not sufficient. Even in KA1, several types of actions have low success rates and high application scores, meaning that more learners could be recruited into the programme if the money was sufficient.”⁸

lehetősége van a nemzetközi együttműködésre (a versenyen kívüli sporton kívül).

- **Folyamat** - Az Erasmus + kipróbált és tesztelt folyamatokat hozott létre, különös tekintettel a mobilitás kezelésére. Vannak példák, amikor ezeket beépítették más nemzeti és európai programokba.
- **Országok közötti együttműködés** - Különösen az EU országai már jól integrálódtak a programba. Érdekes tendenciák mutatkoznak az összekapcsolódás szempontjából, amelyek azt mutatják, hogy a programot nem feltétlenül a nagy országok uralják, ahogy azt várhatnánk. A kisebb országok is jól kapcsolódnak egymáshoz.⁵

⁵ „Overall, EU funding for Erasmus+ has strong EU added value. In the sectors of education, training and youth, the analysis shows clear added value in terms of the following.

- **Scale** –other comparable actions in the areas of student and practitioner mobility as well as international cooperation are marginal compared to the scale reached by Erasmus+. Jean Monnet support to modules and research is however an exception
- **Scope** –the breadth of country coverage is not comparable to most other programmes funding similar types of actions. The sectoral coverage is also unique. None of the actions combine all the sectors covered by Erasmus+. Individual actions exist in all the sectors covered by Erasmus+ but these are separate programmes. Overall there are far fewer actions in the fields of youth and sport, which means that these sectors have fewer opportunities for international cooperation (outside competitive sport).
- **Process** –Erasmus+ has established trialled and tested processes to management of mobility in particular. Examples exist where these have been mainstreamed into other national and European actions.
- **Cross-country cooperation** –EU countries in particular are now all well integrated within the programme. There are interesting trends in terms of interconnection, showing that the programme is not necessarily dominated by large countries as one might expect. Smaller countries are also well connected.”⁸

Az EU által hozzáadott érték a legjelentősebb indikátor, ez mutatja meg leginkább mennyire hasznos, hatékony és eredményes az Erasmus+ program, hiszen segítségével létrejöhet az országok, iskolák, tanulók széles körű együttműködése.

Összegezve az értékeléseket mind a résztvevők, mind a külsős elemzéseket figyelembe véve, az Erasmus+ projekteket relevánsnak, hasznosnak, szükségesnek és hatékonyak értékelték a felmérések.

4. Mérés, értékelés

4.1. Előfeltevés

Mielőtt elkezdem a két mérés (EUSurvey és általam készített kérdőív) elemzését, feltételezem, hogy a következő területeken pozitív eredményekre fogok jutni:

- Szociális, kulturális kompetenciák területén nagyobb nyitottság, mások elfogadása
- Szakmai fejlődés
- Idegen nyelvi kompetenciák fejlődése
- Önálló életvezetési készség fejlődése
- A munkaerőpiacon való elhelyezkedés esélyei nagyobbak

„Az Erasmus+ felvértezi a program résztvevőit azokkal a készségekkel, melyek révén önálló, teljes és tevékeny életet élhetnek és megtalálják helyüket a társadalomban, ezenfelül pedig elősegíti, hogy a helyi, a regionális és a nemzeti közösségeken túlmenően az európai közösséggel is azonosuljanak.”⁹

Olvashatjuk a Tempus Közalapítvány honlapján. A fenti állítást támasztja alá a 4. ábra, ami szemlélteti azokat az eredményeket, amit a kiutazók az EUSurvey (Európai Unió Felmérés) alapján válaszoltak. Eszerint a válaszadók 97%-a gondolja úgy, hogy jobban kijön más kulturális hátterű emberekkel a kiutazás után, mint előtte. Ha rangsorolni lehetne az Erasmus+ programok személyiség fejlődésére gyakorolt pozitív hatását, akkor talán ez lenne az első, hiszen mások elfogadása, a tolerancia az egyik legfontosabb emberi tulajdonság. A válaszadók 93%-a jobban megbecsüli más kultúrák értékeit, míg 80% úgy érzi, hogy fejlődött az interkulturális érzékenysége. Az Erasmus+ programban részt vett hallgatók közül 33%-nak más nemzetiségű párja van. (Ez utóbbira iskolánkban is volt élő példa. Az Erasmus mobiltás alatt ismerte meg egyik diákunk a férjét, akivel Portugáliában élnek.)

3. ábra: Az Erasmus+ nyitottabbá tesz

4.2. Saját mérések bemutatása

A nemzetközi elemzések után szeretném bemutatni azt a két kérdőívet, amit minden kiutazás után kitöltetünk a diákokkal. Az **első elemzést az EUSurvey** néhány kérdésére adott válasz vizsgálata alapján készítettem. Az EUSurvey az Európai Bizottság számára készített felmérés, amiben ellenőrzik a projektek megvalósulását, illetve minőségét. A mobilitás után töltik ki ezt az online kérdőívet a diákok, melyben 125 kérdésre válaszolnak. Ezekből a kérdésekből csak 22-t vizsgállok meg, az ezekre adott válaszokat elemzem. 36 diák válaszadását vizsgáltam meg, ők vettek részt a 2018-19-es tanévben az Erasmus+ mobilitásban. A kiértékelés megtalálható az 1. számú mellékletben. A válaszok közül kiemeltem a **Határozottan egyetérték/ Nagyon elégedett**, az **Inkább egyetérték/ Inkább elégedett** és a **Nem tudom** lehetőséget, mert a diákok válaszadásában ezek szerepeltek. A **Határozottan egyetérték/ Nagyon elégedett** kategória a legpozitívabb válasz, míg az **Inkább egyetérték/ Inkább elégedett** a második legjobb kategória. A táblázatban feltüntettem, hogy az egyes kérdésekre a 36 főből hányan adták meg a fejlécben szereplő választ, és ez milyen százalékos arányt képvisel az egészhez képest.

A **másik kérdőívet** magam állítottam össze, **önértékelés** címet kapta. (Isd. 2 számú melléklet, az eredmények összesítése a 3. számú melléklet) Ezt az önértékelést a diákokkal a kiutazás előtt és azt követően töltjük ki. A kérdőív a következő témakörökben vizsgálja a fejlődést:

1. Személyes tulajdonságok
2. Társas kapcsolatok
3. Kommunikáció

4. Munka

5. Háztartás

A diákok az egyes kérdésekhez kiutazás előtt is adnak egy 1-5 pontszámot és ugyanezt megismétlik a program végeztével. A pontszámok közti különbség szemlélteti, hogy volt-e az adott területen fejlődés, avagy nem. A kiértékelést úgy végeztem el, hogy az egyes témákra adott összes pontot összeadtam, így kaptam egy kiutazás előtti és utáni összértéket, ami mutatja a fejlődés mértékét.

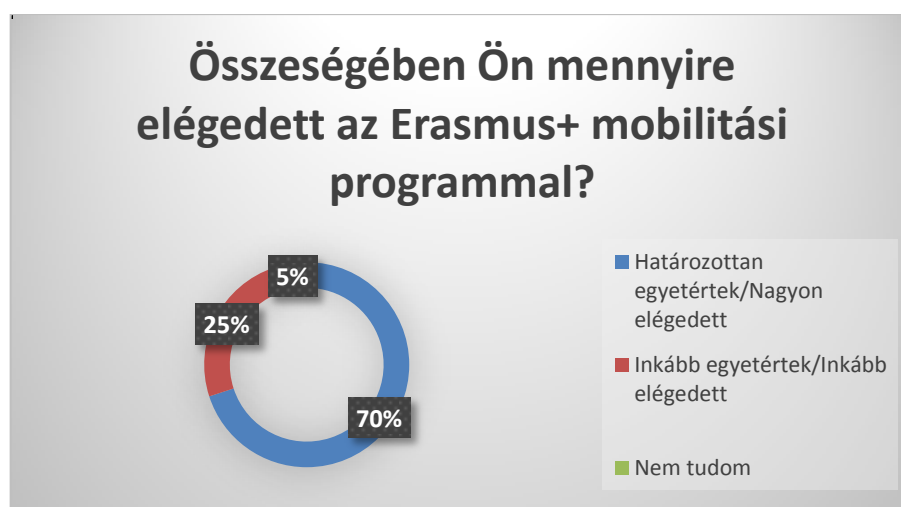
Ezek a témakörök, párhuzamba állíthatók az eddig vizsgált kategóriákkal: Személyes tulajdonságok, Háztartás/ Önálló életvezetési kompetencia; Társas kapcsolatok/ Szociális kompetenciák; Kommunikáció/ Idegen nyelvi kompetenciák; Munka/ Szakmai fejlődés,

A kérdőívet ugyancsak 18 diák töltötte ki, az ő válaszaikat elemzem. A háztartásra adott válaszokat a jelen kutatásban nem vettem figyelembe.

4.2.1. A kérdőívek kiértékelése

Az EUSurvey kérdőívre diákok mindegyike vagy a legjobb, vagy a második legjobb kategóriát választotta az értékelésnél. Ez nagyon pozitív visszajelzés, az egész programról, ezzel is igazolva azt a feltételezésemet, hogy a diákok szakmailag, szociálisan, kulturálisan, önállóságban és nyelvi kompetenciákban sokat fejlődtek.

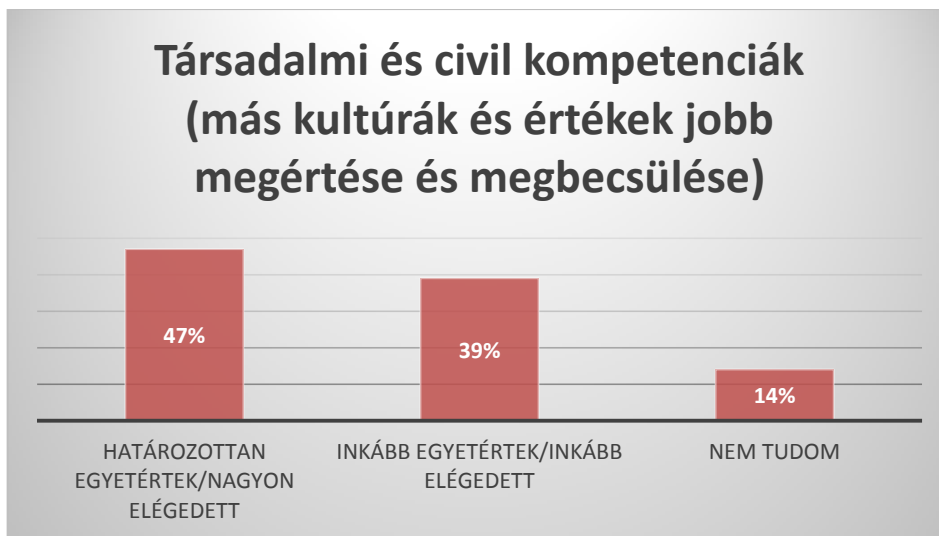
Az 1. kérdés a programmal való általános elégedettséget vizsgálja. A 36 főből mindössze ketten adtak nem tudom választ, míg 25 fő (70%) nagyon elégedett volt 9 fő (25%) inkább elégedett.

1. diagram EUSurvey kérdőív (saját készítés)

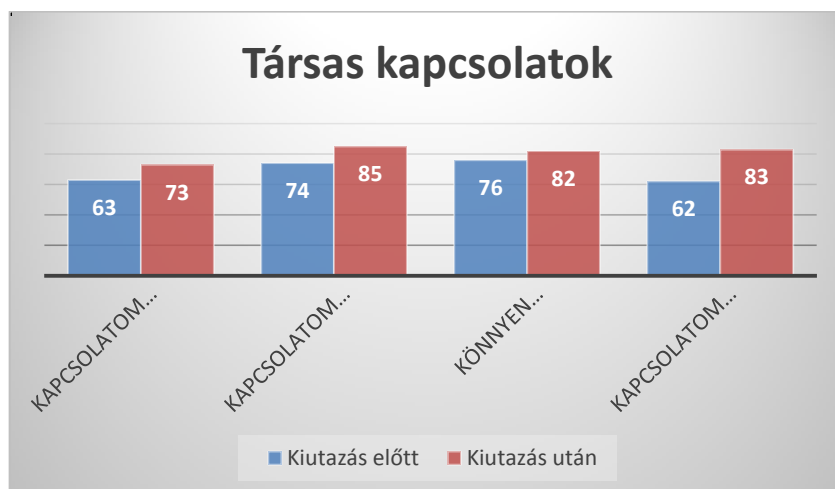
4.2.1.1. Szociális, kulturális nyitottság

Az általam kiemelt és vizsgált kérdések közül néhány a **szociális kompetenciákat** vizsgálja. Ezek közül kiemelném azokat, amik a kulturális nyitottsággal, mások elfogadásával foglalkoznak. Az 5./9./13. és 15. kérdés teszi ezt, a válaszokból láthatjuk, hogy a Határozottan egyetértek kategória igen magas százaléku (47%/68%/ 58%/ 53%), ami a szociális kompetenciák fejlődését, a tolerancia tanulását mutatja. Különösen figyelemre méltó a társadalmi és civil kompetenciák alakulása (5. kérdés), melyben a kérdés megfogalmazásánál is érzékelhető volt, hogy mire kíváncsiak a felmérés összeállítói: jobban értik és becsülik-e a más kulturális értékeket.

2. diagram EUSurvey kérdőív (saját készítés)

Az **Önértékelési kérdőívben** különböző kapcsolati formák változására voltunk kíváncsiak, hogy alakult a kapcsolat a diáktársakkal, a kísérő tanárral, a külföldi mentorral, illetve mennyire sikerült beilleszkedni az idegen környezetbe.

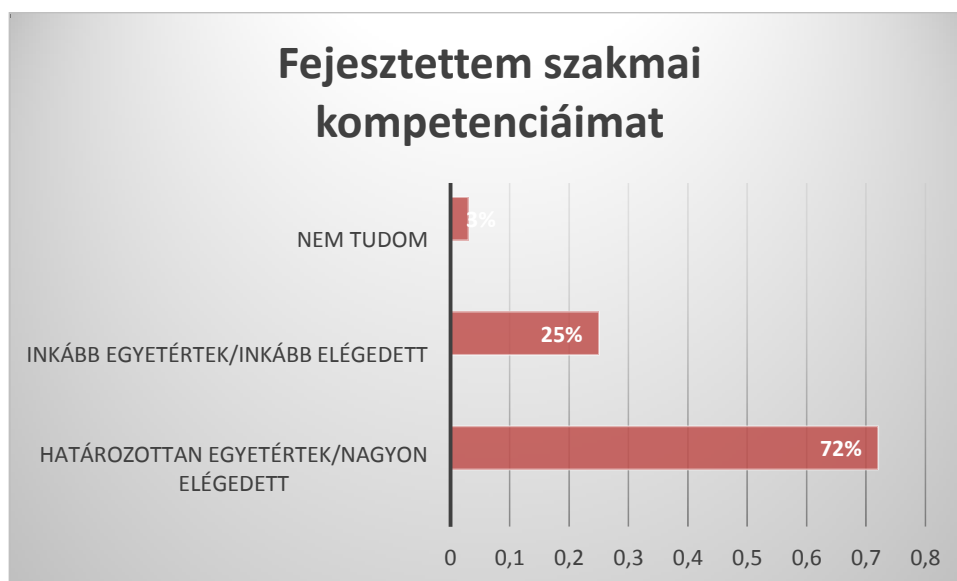

3. diagram Önértékelés kérdőív (saját készítés)

A válaszokból egyértelműen látható az előrelépés, ha nem is túl nagymértékű. Különösen kiemelném a külföldi mentorral való kapcsolat sikeres alakulását, de az idegen környezetbe beilleszkedés és a társakkal való viszony javulása egyértelműen mutatja a szociális kompetenciák fejlődését. Öröndetes a beilleszkedés egyértelmű sikeressége is.

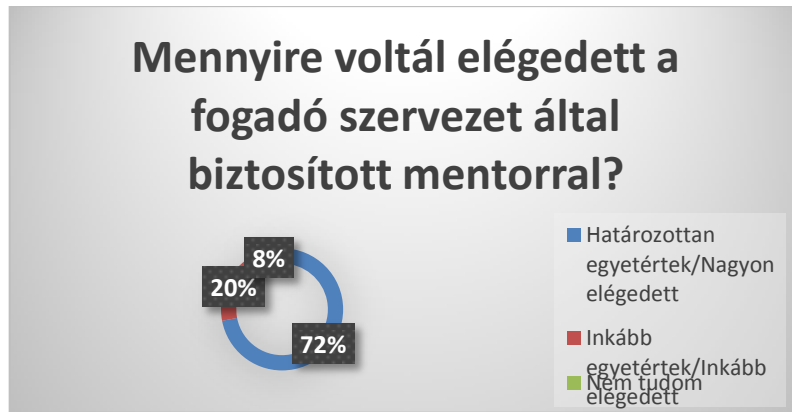
4.2.1.2. Szakmai fejlődés – Munkaerőpiaci elhelyezkedés

A diákok külföldi gyakorlata során tapasztalt szakmai fejlődésével a következő kérdések foglalkoznak: 4./ 10./ 18./ 19./ 20./ 21./ 22. A kérdésekre adott válaszok többsége most is a **Határozottan egyetértek** kategóriába tartozik, ami azt mutatja, hogy a diákok jelentősen megtapasztalták szakmai képességeik fejlődését. A **Fejlesztettem szakmai készségeimet, kompetenciáimat** kérdésre 72%-ban választották a legjobb kategóriát. 50%-nak lett világosabb elképzelése a szakmai karrieréről, illetve 53% tartja úgy **Teljes mértékben**, hogy könnyebben el tud helyezkedni külföldön.

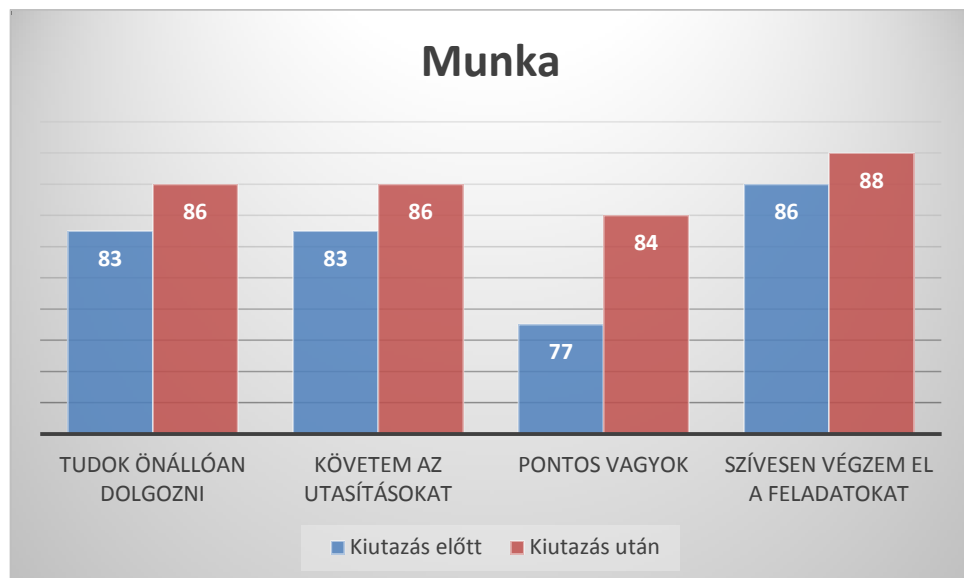
4. diagram EUSurvey kérdőív (saját készítés)

A 3. kérdés a mentorral való együttműködésre kérdez rá, ami egyrészt szociális kompetencia, másrészt szakmai fejlődés, illetve az idegen nyelvi kompetenciák területe is köthető ide, hiszen az utasítások, magyarázatok idegen nyelven hangzanak el a mobilitás során.

5. diagram EUSurvey kérdőív (saját készítés)

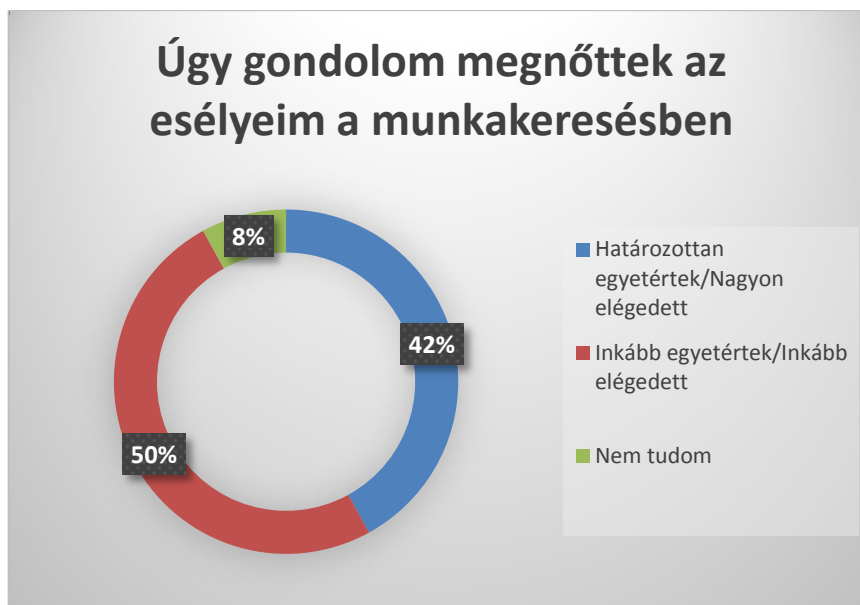
Az Önértékelés kérdőívben arra voltunk kíváncsiak, hogy a diák hogyan ítéli meg magát az önálló munkavégzés, az utasítások követése, a pontosság terén, illetve mennyire szívesen végzi el a rábízott feladatot.

6. diagram Önértékelés kérdőív (saját készítés)

A minden területen kimutatható fejlődés mellett kiemelném a legérdekesebb és legnagyobb eltérést mutató értéket, melyet a pontosság terén fejlődtek a diákok. Szóban is többször hangsúlyozták ezt.

Ugyanakkor pozitívan vélekednek a munkavállalási lehetőségeikről is az alábbi diagramok szerint.

7. diagram EUSurvey kérdőív (saját készítés)

8. diagram EUSurvey kérdőív (saját készítés)

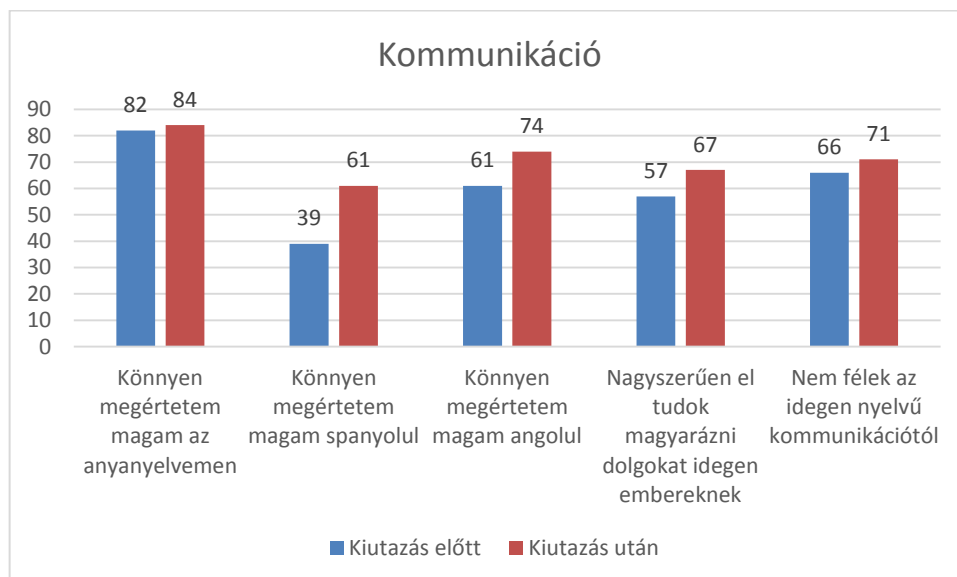
A program legnagyobb hozadéka éppen ez az eredmény, hiszen a hátrányos helyzetű, nehezen munkát találó fiatalok számára óriási pluszt jelent, hogy könnyebben el tudnak helyezkedni a jövőben.

4.2.1.3. Idegen nyelvi kompetenciák fejlődése

A külföldi szakmai gyakorlat során a diákokat folyamatosan idegen nyelvi környezet veszi körül, ezért míg az iskolai körülmények között kibújhatnak a válaszdás elől, ezt ebben a speciális helyzetben nem tudják megtenni. Az idegen nyelvi kompetenciákkal a kérdések azért nem foglalkoznak, mert erről egy külön tesztben, az OLS (Online

Language Support) adnak számot a diákok, ahol kiutazás előtt és kiutazás után mérik a nyelvi kompetenciákat. A 3. és 22. kérdés azonban a mentorral való kapcsolat és a külföldi elhelyezkedés, munkavállalás lehetősége mégis ehhez a kompetenciához tartozik. Mindkét kérdésre igen magas arányban (72% és 53%) választották a Határozottan egyetérték választ.

Az Önértékelési kérdőívben arra kérdeztünk rá, hogyan alakultak az idegen nyelvi kommunikációjuk, ezt a következő ábrán láthatjuk. a diákok mind a spanyol mind az angol nyelvből fejlődtek, mindkét nyelvet aktívan használták a mobilitás során a különböző idegen nyelvi kompetenciaterek (hallott szöveg értése, olvasott szöveg értése, kommunikáció szóban, írásban) nagymértékben fejlődtek.

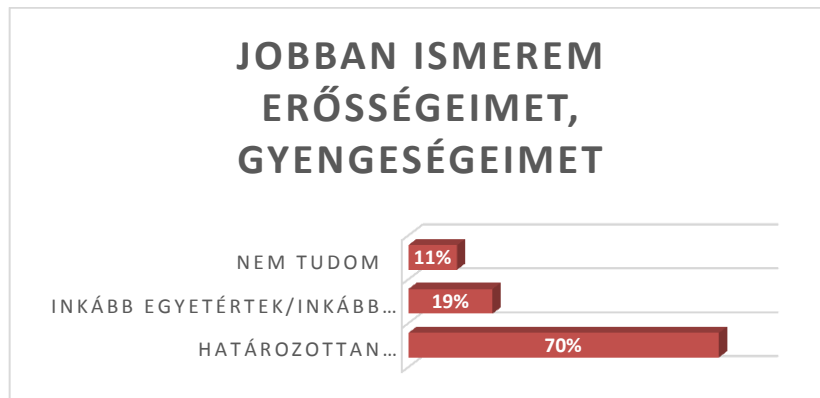
9. diagram Önértékelés kérdőív (saját készítés)

Szemmel láthatóan javultak az idegen nyelven történő kommunikációra adott eredmények. A kint töltött mobilitás alatt az idegen nyelvi környezet rákényszeríti a tanulókat az idegen nyelv aktív használatára.

4.2.1.4. Önálló életvezetési készség fejlődése

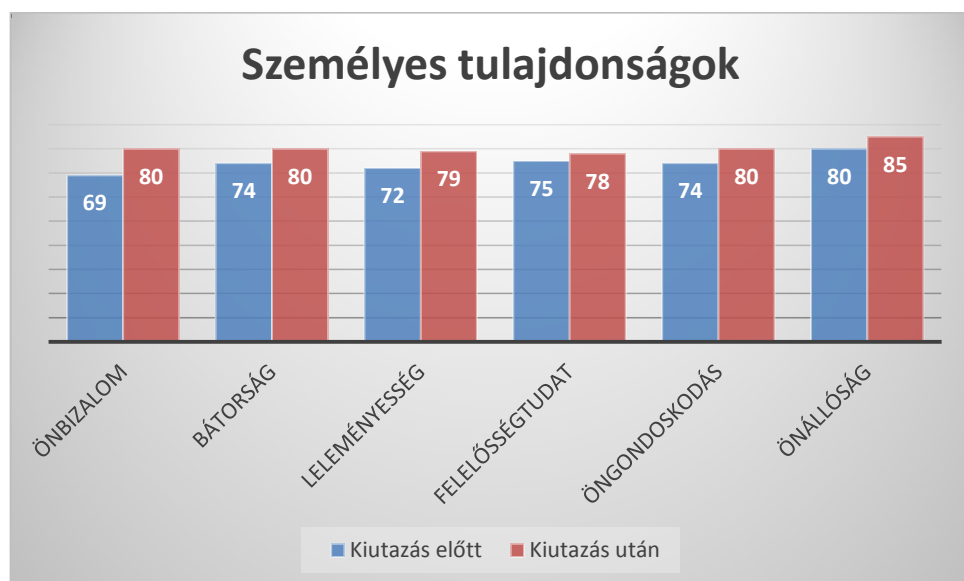
Az önfejlődéssel, karrier lehetőségekkel a 2./5. /6./ 7./ 8./ 11./ 12./14./16./17. kérdések foglalkoznak, melyekre a legpozitívabb válasz ugyancsak kiemelkedő. A külföldön, önállóan, saját forrásokra támaszkodva, szülőktől, megszokott környezettől távol töltött időszak jelentősen fejleszti a személyiséget, a diákok sokkal felnőttebb, önállóbb személyiségként térnek haza. A 12. kérdés **Jobban ismerem saját erősségeimet,**

gyengeségeimet, 70%-ban kapott **Határozottan egyetértek** választ, ami az egyének nagymértékű személyiségbeli fejlődését tükrözi.

10.diagram EUSurvey kérdőív (saját készítés)

Az Önértékelési kérdőívben a személyes tulajdonságok terén elért fejlődés kívántuk tesztelni. Milyen tendencia mutatkozik az önállóság, az önbizalom, a leleményesség, a felelősségtudat, az öngondoskodás területén.

11.diagram Önértékelés kérdőív (saját készítés)

A diagram tanúsága szerint itt a legkevésbé látványos a növekedés, bár az előrelépés minden területen kimutatható.

5. Összegzés

Fontosnak tartottam a magyar szakképzés jelenlegi helyzetének megismerését, különös tekintettel arra nézve, hogy milyen irányú fejlődésre, fejlesztésre lenne szükség. A Szakképzés 4.0 elemzése nagy segítségemre volt, hiszen itt egy nagyon jó, komplex helyzetelemzést látunk, amiből a kiutat különböző változtatások bevezetésével szeretnék elérni.

A Szakképzés 4.0 kritériumrendszerét összevettem az Erasmus+ célkitűzéseivel, amit részletesen elemeztem a harmadik fejezetben. Az Erasmus+ programok szerepe ezáltal értékelődik fel, hiszen nagyon sok területen megegyező, hasonló célkitűzést ad, mint a Szakképzés 4.0. Fontosnak tartottam megnézni az Ipar 4.0 kompetenciaelvárásait, illetve az Európai Unió célkitűzéseit a szakképzésre nézve, ezekhez hasonlítottam, ezekkel vettem össze az Erasmus + programokat a hasznosságot vizsgálva. Azt kellett megállapítanom, hogy ezek a programok nagymértékben előre mozdítják, támogatják ezeket a célkitűzéseket, tehát a szakképzés számára igen hasznos programnak bizonyul. Ezután olyan nemzetközi felméréseket néztem meg (Az Európai Bizottság és egy független mérést végző cég: ICF által végzett felmérés), amelyek a résztvevők visszajelzése alapján elemzik az Erasmus + hasznosságát, eredményességét. Mindkét felmérés eredményeit vizsgálva azt kellett látnom, hogy nagyon pozitívak a visszajelzések, a résztvevők számára mind kulturálisan, szociálisan, szakmailag, nyelvi területen szignifikáns volt a fejlődés.

A következő egységben megvizsgáltam az általam megfigyelt két felmérést (EUSurvey – az Európai Unió által összeállított központi kérdőív, illetve az Önértékelés – általam összeállított kérdőív) eredményeit. Mindkét kérdőív eredményei igazolták az előfeltevéseimet, miszerint a diákok fejlődnek kulturálisan, szociálisan, szakmailag, idegen nyelvi kompetenciákat illetően, illetve a diákok munkaerőpiaci elhelyezkedési esélyei nőnek. A szociális kompetenciák területén külön vizsgáltam a diákok-diákok, diákok-kísérőtanár és diákok-mentor közötti viszonyt. Mindhárom esetben pozitív fejlődés látható a kiutazás előtti és utáni állapotokat összehasonlítva.

A Mellékletekben csatoltam az EUSurvey eredményeket, az általam használt kérdőívet, ez utóbbinak az eredményeit, illetve diákok beszámolóit, a programról szóló újságcikket, Learning Agreementet, képeket a programmal kapcsolatban.

Összegezve tehát azt kell megállapítanom, hogy az Európai Unió által szervezett és támogatott Erasmus+ projekteknek számtalan rövid és hosszú távú pozitív hozadéka

van, jelentősen befolyásolja a fiatal résztvevők életét az általam vizsgált területeken és még azon is túl.

A következő területeket vizsgáltam meg:

- Szociális, kulturális kompetenciák területén nagyobb nyitottság, mások elfogadása
- Szakmai fejlődés
- Idegen nyelvi kompetenciák fejlődése
- Önálló életvezetési készség fejlődése
- A munkaerőpiacon való elhelyezkedés esélyei megnőnek

A vizsgálatok egyértelműen mutatják az adott területeken elért és kimutatható előrelépést. A diákok fejlődtek kulturális, szociális területen, nyitottabbá váltak más kultúrák iránt, megtanultak együttműködni, együtt dolgozni másokkal.

Szakmailag tapasztalatot szereztek egy idegen országban, más technikákat, munkavégzési, szervezési eljárásokat ismertek meg, látókörük szakmailag is bővült. Az idegen nyelvi kompetenciák az idegen nyelvi környezetben egyértelműen fejlődtek, az önálló életvezetési készségek magasabb szintre kerültek az önállóan megoldott feladatok, életszerű kihívások által. A diákok munkaerőpiaci esélyei megnőttek, a külföldi szakmai tapasztalat öntudatosabbá, tapasztaltabbá, alkalmazkodóbbá tette őket, ami nagymértékben segíti az itthoni vagy külföldi elhelyezkedésüket.

Ezen eredmények változatos formában őrződnek meg a diákok életében, és előfordulhat, hogy az itt szerzett tapasztalatokat, megszerzett kompetenciákat életük későbbi szakaszában tudják csak kamatoztatni, de a külföldi munkatapasztalat, illetve az idegen országban önállóan boldogulva töltött idő óriási élményként marad bennük. Ez adja nekem is a motivációt, hogy minden nehézség ellenére minden évben újra és újra vállaljam a megerőltető pályázatírói és kísérőtanári feladatokat, ami által lehetőséget biztosítunk még több diák számára, hogy ebben a programban részt vegyen, külföldön munkatapasztalatot szerezzen.

Irodalomjegyzék

Idézetek:

¹**Maria Montessori idézet:** <https://noklapja.nlcafe.hu/mozaik/2018/08/31/10-elgondolkodtato-idezet-maria-montessoritol-aki-a-rola-elnevezett-pedagogiai-pszichologiai-iskola-megalkotoja/> Letöltés dátuma: 2020. 09.10.

³**ManpowerGroup (2016): A készségek forradalma. Digitalizáció, az ember és a képesség fontossága.**

http://www.manpower.hu/images/SkillRevolution/MG_Skills_Revolution_HU_web.pdf

Letöltés dátuma: 2020. 08.15.

⁴**Farkas Éva: Tanulási eredmény alapú Erasmus+ projektek hatása a gazdasági elvárásoknak megfelelni képes szakképzésre** <https://tka.hu/docs/palyazatok/a-tanulasi-eredmeny-alapu-erasmus-projektek-hatasa-a-gazdasagi-elvarasoknak-megfelelni-kepes-szakkepzesre1902010934.pdf>

Letöltés dátuma: 2019. 08.15.

⁵**Szakképzés 4.0:** <file:///C:/Users/simonjne/AppData/Local/Temp/szakkepzes-4.0.pdf>

Letöltés dátuma: 2020. 07.30.

⁶**Andor László (2018): A digitalizáció és a munka világa. Mi várható a robotforradalom után?** Magyar Tudomány, 1. szám.

https://mersz.hu/hivatkozas/matud_110#matud_110 Letöltés dátuma: 2020. 08.15.

⁷**Aktuális Értékelések, Az Erasmus+ program félidős értékelése**

https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/documents/evaluations_hu

Letöltés dátuma: 2019. 09.01.

⁸**Combined evaluation of Erasmus+ and predecessor programmes**

<https://ec.europa.eu/assets/eac/erasmus-plus/eval/icf-volume1-main-report.pdf> Letöltés

dátuma: 2020. 09.01.

⁹**Tempus honlap** <https://tka.hu/palyazatok/108/szakkepzes/erasmus+> Letöltés dátuma:

2020. 09.01.

Felhasznált irodalom:

Erasmus + <https://ec.europa.eu/education/> Letöltés dátuma: 2020. 07. 29.

Erasmus + <https://tka.hu/palyazatok/108/-erasmus> Letöltés dátuma: 2020. 07. 29.

Erasmus + http://www.eplusifjusag.hu/hu/erasmusplus/view/2/palyazati_kategoriak

Letöltés dátuma: 2020. 07. 29.

Erasmus + <https://tka.hu/9/rolunk> Letöltés dátuma: 2020. 07. 29.

Szakképzés 4.0:

<https://www.nive.hu › Downloads › Hírek › f=szakkepzes-4.0.pdf> Letöltés dátuma:
2020. 07.30.

Szakképzés: Farkas Éva: Tanulási eredmény alapú Erasmus+ projektek hatása a gazdasági elvárásoknak megfelelni képes szakképzésre
<https://tka.hu/docs/palyazatok/a-tanulasi-eredmeny-alapu-erasmus-projektek-hatasa-a-gazdasagi-elvarasoknak-megfelelni-kepes-szakkepzesre1902010934.pdf> Letöltés dátuma: 2020. 07.30.

Internet of Things <https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=Internet+of+Things> Letöltés dátuma: 2020. 08.15.

ManpowerGroup (2016): A készségek forradalma. Digitalizáció, az ember és a képesség fontossága.
http://www.manpower.hu/images/SkillRevolution/MG_Skills_Revolution_HU_web.pdf
Letöltés dátuma: 2020. 08.15.

Andor László (2018): A digitalizáció és a munka világa. Mi várható a robotforradalom után? Magyar Tudomány, 1. szám.
https://mersz.hu/hivatkozas/matud_110#matud_110 Letöltés dátuma: 2020. 08.15.

European Commission <https://ec.europa.eu/> Letöltés dátuma: 2020. 08.16.

Freund Tamás: öröm nélkül nincs hatékony tanulás
https://nlgtanar.blog.hu/2018/03/09/orom_nelkul_nincs_hatekony_tanulas_freund_tamas
Letöltés dátuma: 2020. 08.25.

Elemzés https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/documents/evaluations_hu
Letöltés dátuma: 2019. 09.01.

Combined evaluation of Erasmus+ and predecessor programmes
<https://ec.europa.eu/assets/eac/erasmus-plus/eval/icf-volume1-main-report.pdf> Letöltés dátuma: 2020. 09.01.

Ábrák, diagramok:

1.ábra: Mobilitási projektek a szakképzésben
https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about/statistics_hu

2. ábra Mobilitási projektek a szakképzésben 2018

https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/anniversary/spotlight-erasmus-opens-your-mind_hu

3. ábra: Gimnáziumba jelentkezők aránya

<http://www.opuseteducatio.hu/index.php/opusHU/article/view/269/464>

4. ábra: Az Erasmus+ nyitottabbá tesz https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/anniversary/spotlight-erasmus-opens-your-mind_hu

Mellékletek:

1. számú melléklet: EUSurvey felmérés értékei

Sorszám	Kérdések	Válaszok		
		Határozottan egyetérték/Nagyon elégedett	Inkább egyetérték/Inkább elégedett	Nem tudom
1.	Összességében mennyire vagy elégedett az Erasmus+ mobilitási tapasztalatoddal?	36/25 70%	36/9 25%	36/2 5%
2.	Digitális kompetencia (pl. használni az internetet, közösségi médiát és számítógépeket tanulmányaimhoz, munkámhoz és személyes céljaimra)	36/16 44%	36/15 42%	36/5 14%
3.	Mennyire voltál elégedett a fogadó szervezet által biztosított mentoroddal?	36/26 72%	36/7 20%	36/3 8%
4.	A szakmai gyakorlat tartalma közvetlenül kapcsolódott hazai képzési céljaimhoz	36/17 47%	36/15 42%	36/4 11%
5.	Társadalmi és civil	36/17	36/14	36/5

	kompetenciák (pl. becsülni különböző kultúrák értékeit és jobban érteni az olyan fogalmakat, mint demokrácia, igazság, egyenlőség, állampolgárság és polgári jogok)	47%	39%	14%
6.	Kezdeményező és vállalkozói készség (pl. egy ötlet fejlesztésének és gyakorlatban való megvalósításának módja)	36/17 47%	36/15 42%	36/4 11%
7.	Nehéz vagy kihívást jelentő helyzetekre megoldásokat találni (problémamegoldó készség)	36/24 68%	36/10 27%	36/2 5%
8.	Feladatokat megtervezni és tevékenységeket megszervezni	36/19 53%	36/14 39%	36/3 8%
9.	Csoportmunkát végezni	36/24 68%	36/11 30%	36/1 2%
10.	Fejlesztettem szakmai készségeimet/kompetenciáimat	36/26 72%	36/9 25%	36/1 3%
11.	Magabiztosabb vagyok	36/18	36/13	36/5

	,és képességeimet jobban ismerem.	50%	36%	14%
12.	Jobban ismerem erősségeimet és gyengeségeimet.	36/25 70%	36/7 19%	36/4 11%
13.	Könnyebben dolgozom együtt más háttérű vagy más kultúrából érkező emberekkel.	36/21 58%	36/9 25%	36/6 17%
14.	Könnyebben alkalmazkodom új helyzetekhez.	36/19 53%	36/15 42%	36/2 5%
15.	Jobban elfogadom mások értékeit és viselkedését.	36/ 53%	36/15 42%	36/2 5%
16.	Nyitottabb lettem az új kihívásokra.	36/24 68%	36/10 27/	36/2 5%
17.	Könnyebben hozok döntéseket.	36/20 56%	36/11 30%	36/5 14%
18.	Úgy gondolom, hogy megnőtték az esélyeim a munkakeresésben.	36/15 42%	36/18 50%	36/3 8%
19.	Világosabb elképzelésem lett szakmai karrieremről és céljaimról.	36/18 50%	36/15 42%	36/3 8%
20.	Jobb lehetőségeim lettek hazámban szakmai gyakorlat	36/18 50%	36/14 39%	36/4 11%

	vállalása vagy munkakeresés terén.			
21.	Könnyebben vállalok nagyobb felelősséggel járó feladatokat.	36/15 42%	36/15 42%	36/6 17%
22.	Könnyen elképzelhetőnek tartom, hogy a jövőben valamikor külföldön dolgozzak.	36/19 53%	36/12 33%	36/5 14%

2. számú melléklet: Önértékelés kérdőív

Önértékelés

Értékelj önmagadat 1-5-ös skálán (0 nem értékelhető /1 gyenge, nem megfelelő/ 2 kevésbé jó, kevésbé jellemző rám/ 3 átlagos, átlagosan jellemző rám/ 4 jó, inkább jellemző rám/ 5 kiemelkedő, nagyon jellemző rám)

1. Személyes tulajdonságok	Kiutazás előtt	Kiutazás után
Önbizalom		
Bátorság		
Leleményesség		
Felelősségtudat		
Öngondoskodás		
Önállóság		
2. Társas kapcsolatok		
Kapcsolatom a diáktársakkal		
Kapcsolatom a kísérőtanárokkal		
Könnyen beilleszkedek idegen környezetbe		
Kapcsolatom a mentorommal		

3. Kommunikáció		
Könnyen megértetem magam az anyanyelvemen		
Könnyen megértetem magam spanyolul		
Könnyen megértetem magam angolul		
Nagyszerűen el tudok magyarázni dolgokat idegen embereknek		
Nem félek az idegen nyelvű kommunikációtól		
4. Munka		
Tudok önállóan dolgozni		
Követem az utasításokat		
Pontos vagyok		
Szívesen végzem el a feladatokat		
5. Háztartás		
Magam körül rendet, tisztaságot tartok		
Szívesen segítek az otthoni feladatokban		
Önállóan is észreveszem, ha valamilyen munkát el kell végezni otthon		
Szíves dolgozom másokkal együtt		

3. számú melléklet: Önértékelés kérdőív értékeléssel

6. Személyes tulajdonságok	Kiutazás előtt	Kiutazás után
Önbizalom	69	80
Bátorság	74	80
Leleményesség	72	79
Felelősségtudat	75	78
Öngondoskodás	74	80
Önállóság	80	85

7. Társas kapcsolatok		
Kapcsolatom a diáktársakkal	63	73
Kapcsolatom a kísérőtanárokkal	74	85
Könnyen beilleszkedek idegen környezetbe	76	82
Kapcsolatom a mentorommal	62	83
8. Kommunikáció		
Könnyen megértetem magam az anyanyelvemen	82	84
Könnyen megértetem magam spanyolul	39	61
Könnyen megértetem magam angolul	61	74
Nagyszerűen el tudok magyarázni dolgokat idegen embereknek	57	67
Nem félek az idegen nyelvű kommunikációtól	66	71
9. Munka		
Tudok önállóan dolgozni	83	86
Követem az utasításokat	83	86
Pontos vagyok	77	84
Szívesen végzem el a feladatokat	86	88
10. Háztartás		
Magam körül rendet, tisztaságot tartok		
Szívesen segítek az otthoni feladatokban		
Önállóan is észreveszem, ha valamilyen munkát el kell végezni otthon		
Szívesen dolgozom másokkal együtt		

4. számú melléklet: Learning Agreement Car Mechanic (autszerelő képzési megállapodás)

Erasmus+

Learning Agreement

1. Student

Student's name	
Date of birth	
Phone	
Email	
Address	
Contact person at home (parents)	
Contact person's phone	
Contact person's email	
Name of the school	
School's phone	
School's email	
Vocational qualification	

2. Sending partner

Partner's name	
Address	
Phone	
Email	
Contact person	
The role of the partner	

3. Receiving partner

Partner's name	
----------------	--

Address	
Phone	
Email	
Contact person	
The role of the partner	

4. Arrangements for the proposed working programme

Date of arrival	
Date of departure	
Beginning of mobility	
End of mobility	
Daily working times	
Supervising teacher – host institution	
Phone	
E-mail	
Supervising teacher – home institution	
Phone	
E-mail	

5. Signatures

.....

Student's signature

Date and place

.....

Student's parents signature

Date and place

Sending/Home institution

I confirm that this proposed study programme and learning agreement are approved:

.....

Director's signature

Date and place

Stamp

Receiving/Host institution:

I confirm that this proposed study programme and learning agreement are approved:

.....
Director's signature

Date and place

Stamp

6. The framework of the mobility

Student will perform an internship of 4 weeks at car repairing companies located in Jerez de la Frontera (for logistical reasons, companies will be located in the same city). During the internship period the student will be regularly involved within the production processes, covering, from the specific organization operating within the working environment, a role consistent with his/her initial competences.

While staying within the company he/she will be followed by a tutor of the company to support the company appointed his training. A tutor's training facility will oversee the process of involvement, however, supporting both the student and the company's tutor to ensure that the experience of work placement can be developed in terms of acquisition of learning outcomes expected. Before insertion within the company, the student will attend 6 hours of training aimed at achieving the basic knowledge and behaviour related to issues of health and safety in Spanish working environments.

The type of internship in which student will be placed is designed to enhance the ability to play the professional role of reference in a real production environment. Therefore, consistent with the specific characteristics of the organization where production will be included, participants will be offered the chance to have a comprehensive view of all the processes at work in which the professional is involved.

The internship will be oriented, in particular, towards further developing Knowledge, skills and competencies of the following Units of Learning Outcome:

7. Details of the Learning Agreement for car mechanics

Activ ity	Training Modules/ Units	Competences	Volume in Hours	Credit Points
Combustion engines and auxiliary equipment	Car mechanical, pneumatic and hydraulic systems (Petrol Engine Management) (Diesel Engine Management)	Identify the car mechanical, hydraulic and pneumatic system components -Dismantle/ Assemble the components of the car mechanical, hydraulic, pneumatic system -Identifying and solving problems	24	24
	Car electrical and electronic systems (Petrol Engine Management) (Diesel Engine Management)	Establishes the initial diagnostic.-Selects equipment and methods for car testing.-Interprets the results acquired by testing	6	6

	Car maintenance (Petrol Engine Management) (Diesel Engine Management)	Selects standards, regulations and procedures specific for car maintenance -Coordinates maintenance work according to maintenance procedures. -Applies quality procedures in car maintenance	12	12
	Intervention on car systems (Petrol Engine Management) (Diesel Engine Management)	Establish the necessary interventions. -Planning the works execution. -Monitoring the works evolution	12	12
Mechanical assemblies	Car maintenance (Diagnosis and intervention on mechanical systems) (Diagnosis and intervention on drive trains)	Selects standards, regulations and procedures specific for car maintenance -Coordinates maintenance work according to maintenance procedures. -Applies quality procedures in car maintenance	24	24
	Car Testing (Diagnosis and intervention on mechanical systems) (Diagnosis and intervention on drive trains)	Establishes the initial diagnostic. Selects equipment and methods for car testing. Interprets the results acquired by testing.	6	6
Driving, comfort and security	Car electrical and electronic systems Car Testing (Air Conditioning)	Identify the components of car electrical and electronic systems Explains the functioning of the car electrical and electronic systems Dismantle/Assemble the components of the car electrical and electronic systems Establishes the initial diagnostic	6	6
	Car electrical and electronic systems Car Testing (Automatic Transmission)	Identify the components of car electrical and electronic systems Explains the functioning of the car electrical and electronic systems Dismantle/Assemble the components of the car electrical and electronic systems Establishes the initial diagnostic	6	6
	Car electrical and electronic systems Car Testing (Suspension and power assisted steering)	Identify the components of car electrical and electronic systems Explains the functioning of the car electrical and electronic systems Dismantle/Assemble the components of the car electrical and electronic systems Establishes the initial diagnostic	12	12
	Car electrical and electronic systems Car Testing (Vehicle Stability Management Systems)	Identify the components of car electrical and electronic systems Explains the functioning of the car electrical and electronic systems Dismantle/Assemble the components of the car electrical and electronic systems Establishes the initial diagnostic	12	12
Hours and Credits all together			120	120

8. Validation and recognition

Those who have completed the four week mobility in Erasmus+ Program as a **car mechanic** shall be able to

- Identify the car mechanical, hydraulic and pneumatic system components –Dismantle
- Assemble the components of the car mechanical, hydraulic, pneumatic system - Identifying and solving problems
- Establish the initial diagnostic.
- Select equipment and methods for car testing.
- Interpret the results acquired by testing
- Select standards, regulations and procedures specific for car maintenance
- Coordinate maintenance work according to maintenance procedures.
- Apply quality procedures in car maintenance
- Establish the necessary interventions.
- Plan the works execution.
- Monitor the works evolution
- Select standards, regulations and procedures specific for car maintenance
- Coordinate maintenance work according to maintenance procedures.
- Apply quality procedures in car maintenance
- Establish the initial diagnostic.
- Select equipment and methods for car testing.
- Interprets the results acquired by testing.
- Identify the components of car electrical and electronic systems
- Explain the functioning of the car electrical and electronic systems
- Dismantle/Assemble the components of the car electrical and electronic systems
- Establish the initial diagnostic

9. Grading scale between Spain and Hungary:

	Spain	Hungary
Unsatisfactory	1	1
Satisfactory	2	2
Average	3	3
Good	4	4
Excellent	5	5

Unsatisfactory is the student's work if she/he is not willing to work, she/he is often late; she/he is not responsible for her/his duty, equipment. In this case the student failed she/he will not get any merits for her/his work.

Satisfactory is the student's work if she/he is lazy to work, she/he is often late; she/he is not responsible for her/his duty, equipment. He/she shows a little improvement and gets a merit for his/her work.

Average is the student's work if he/she does everything normally but not outstandingly. He/she follows the instructions usually but not always, does his/her work normally but not perfectly.

Good is the student's work if he/she is punctual, reliable, follows the instructions and does everything well, but sometimes has some mistakes.

Excellent is the student's work if she/he does everything nearly perfectly, nearly never late, follows the instructions and able to work on her/his own.

5. számú melléklet: Felkérés a Tempus Alapítványtól

A Tempus Alapítvány felkérése előadás tartására az ECVET értékelésről

Tisztelt Koordinátorok!

Az Önök által beküldött tanulási eredmény alapú munkaprogram kiválasztásra került, ezért ezúton szeretnénk felkérni Önöket előadás tartására a december 5-i haladó ECVET szemináriumon.

Az előadásra a csatolt program alapján a délelőtti folyamán, a tanulási eredmények írása blokkban kerülne sor, amelyben azt szeretnénk kérni, mutassák be röviden, hogyan írták meg a tanulási eredmény alapú munkaprogramot. Milyen szempontok alakították a megírásán.

Együttműködésüket előre is köszönöm!

Üdvözlettel:

koordinátor / co-ordinator

ECVET felhasználói csoport / ECVET users' group

SZAKKÉPZÉS, FELNŐTTOKTATÁS / VET AND ADULT EDUCATION

Tempus Közalapítvány / Tempus Public Foundation

1077 Budapest, Kéthly Anna tér 1., 1438 Budapest 70, Pf. 508.

T: (+36 1) 237 1300 | F: (+36 1) 239 1329 | M: (+36 20) 260 0882

6. számú melléklet: Képek, diák e-mail, beszámolók, újságcikk

Gyakorlati helyek:

Mindennapok:

Kulturális program:

Diák e-mail

Gépgyártástechnológiai technikus (Jerez de la Frontera 2015)

Tisztelt Tanárnő!

Nem is tudom hogyan kezdjem hogy kifejezzem hálámat a Spanyol úttal kapcsolatosan! Tudom önnek sok munkába került mindez sok időt vett igénybe mindez! El telt már 3 hónap de mindha csak tegnap lett volna hogy meg érkeztünk Magyarországra! Azt hittem könnyű lesz majd a többiek a Spanyol barátok nélkül de tévedtem! Ezelőtt egy héttel meg kaptam a hivatalos állás ajánlatot a céghez ahol dolgoztam amelyben előírtak 2 év türelmi időszakot ennek öröme próbáltam munka társaimmal beszélni akik majdan segítenek szállást keresni! Szeretném megköszönni ezt a lehetőséget szeretnék ha van lehetőség elmenybeszámolót tartani akár egy iskola

előtt is! Még egyszer nagyon köszönöm!

Diákok beszámolóí:

Rendszergazda (Valencia 2014)

A Getesa - General de Telecomunicaciones, S. L. telekommunikációs és biztonságtechnikai vállalatnál töltöttem el a kijelölt gyakorlati időt. Az első munkanapon az irodában kaptam egy asztalt teljes felszereléssel, így lehetőségem volt egy az általam hozottnál nagyobb

teljesítményű számítógéppel dolgozni. Munkám jelentős részét az irodában, az alkalmazottak számítógépein végeztem, de gyakran kaptam feladatokat - mentorom társaságában - az iroda mögötti műhelyben is. Az irodában a legmodernebb helyett inkább a régóta megbízhatóan működő számítógépeket használják, azonban az ügyfelek számára a lehető legmodernebb technológiát teszik elérhetővé. Az alkalmazottak rendkívül barátságosak, segítőkészek voltak már az első naptól kezdve, nem veszik véresen komolyan, de mégis jól végzik munkájukat. Számomra legjobban a dolgozók (az alkalmazottak és a főnök egyaránt) munkához való hozzáállása tetszett meg: nem foglalkoznak azzal, ha valamivel nem végeznek pillanatok alatt, az itt töltött egy hónap alatt semmilyen feszültséget, munkahelyi stresszt nem lehetett érezni a levegőben a határidők, vagy bármi más miatt. Nagyon tetszett a munkabeosztás is, rendkívül üdítő a munkaidő kettéválasztásával létrejövő délutáni szabadidő, ami által az ember nem teljesen kifáradva ér haza a munkából, marad ereje az otthoni feladatok ellátására is, ami után nem undorral várja a következő munkanapot. A mentor a kezdetektől fogva rendkívül segítőkész és barátságos volt, a szóbeli kommunikáció sem jelentett gondot: a mentor és a kollégák többé-kevésbé egyaránt beszéltek angolul. A munkahely a szállásomtól gyalog több, mint egy órányira volt, így igénybe kellett vennem a városban működő metrórendszert, amivel kapcsolatban csak pozitív tapasztalataim vannak: rendkívül kényelmes tömegközlekedési módszer, nincs óriási tömeg, nem kell félni a forgalmi dugók miatti késéstől.

A kezdeti nehézségektől eltekintve (mikor, hogyan szerkeszsem a honlapot, hány fotót válogassak ki, milyen hosszú bejegyzéseket írjak, és hasonló kérdések) az első néhány nap után hozzászoktam, hogy a napi rutinom szerves részét képezi a kapcsolattartó honlap szerkesztése. A legnagyobb gondot az otthoni internetelérésünk "lenullázódása" jelentette, de szerencsémre a gyakorlati helyemen hozzáférést kaptam a WiFi hálózathoz, hogy - amennyiben épp nincs céges munka - megfelelő körülmények között tudjam megírni és feltölteni az egyes napok beszámolóit. A projekt alatt készült közel 4000 forrásképből (ami csak a két kísérőtanár, valamint az én fotóimat tartalmazza) minden napra jutott elég válogatnivaló. A hétköznapokat viszonylag rövid idő, 1-1,5 óra alatt össze tudtam szerkeszteni, jelentősen könnyebb volt az egy hétköznapon átlagosan 100 elkészült fotóból kiválogatni azt a 20-30 képet, amivel megfelelően össze lehet foglalni a napot, a hétvégék azonban közel sem voltak ennyire egyszerűek: egy-egy hétfői napon legalább 500 fotó készült (szintén csak a két tanárnő, illetve a saját fotóimat számolva), és az adott nap bejegyzését is igyekeztem mindig úgy megírni, hogy az egész napot jól összefoglaló, nem túl rövid, de mégis emészthető írás legyen. Egy-egy hétvége után rengeteg munka várt rám: a fotók átválogatása, összefűzése egyetlen albumba, majd a beszámoló megírása legalább 3-4 órás munkát igényelt a részemről. Voltak percek, amikor legszívesebben neki sem álltam volna a következő nap bejegyzésének (például amikor a teljes honlap tartalma átváltozott egy véletlenszerű számsorrá, amikor a több, mint 250 fotóból álló, a hétvége egyik napját összefoglaló fotóalbumból egyetlen képet nem sikerült feltölteni (ekkor keresgélés helyett inkább az album törlését, és a 250+ fotó újbóli feltöltését választottam), vagy amikor szerkesztés közben elérhetetlenné vált a honlap, és az elejétől kezdhettem a már majdnem kész napi bejegyzést), de ne gondolja senki, hogy nem szívesen csináltam, sőt: örültem, hogy valami olyasmivel is foglalkozhatok, amit nem csak szeretek, de az otthoniakkal való kapcsolattartást is megkönnyíthetem.

Hiányozni fognak a közös vacsorák (és az azokat megelőző csoportos "hagymasíratás"), a hétfői programok, a reggeli metrózás, a nyugodt munkahelyi légkör, a napi 100 feldolgozásra váró fotó, a zenebolondok csapatával történő hangszerbolt-megszállások, az éjszaka közepéig tartó beszélgetések, a novemberi strandolások, a városközpont éjszakai zaja, az "Europa eFeeMe" 20 dalból álló lejátsszasi listája, a kilátás a szállásunkról...

A projekt egy hónapnyi valós környezetben szerzett munkatapasztalatot, egy lehetőséget a világ egy újabb pontjának bejárására, motivációt ahhoz, hogy folytassam - az utóbbi időben kissé elhanyagolt hobbimat - a fotózást, számos pozitív élményt, valamint rengeteg új barátot adott. Ha előre tudtam volna, hogy mi vár rám ezalatt a négy hét alatt mielőtt még jelentkeztem volna, gondolkodás nélkül jelentkeznék erre a kivételes lehetőségre, életre szóló élmény volt ez a rövid, 4 hetes időszak.

Autószerelő (Valencia 2014)

Nem szeretném átfogalmazni a mások által megalkotott élménybeszámolókat, hiszen, mint egy nagy család, általában a hétköznapi délutánokat is együtt töltjük, így én sem tudnék újdonságot írni. Megpróbálom máshonnan megközelíteni a dolgokat. A Nissan márkaszervízben igyekeztem kamatoztatni az eddig megszerzett autószerelő tudásom. Örültem a híreknek, mikor megtudtam, hogy nem egyedül leszek egy "műszakban", hiszen így a kommunikációban is ki tudtuk segíteni egymást. Az első munkanapon meglepetten léptem a műhelybe, hiszen egy nagy csarnok tárulkozott elém. Rengeteg emelővel és javításra váró autóval nézhettem farkasszemet. Részem lehetett sima szervizelési munkálatokban is, de nem volt ritka az autók boncolása sem. Éppen egy nagyobb munkafolyamat, pontosabban egy autómata váltó cseréjének kellős közepén jártam, mikor hirtelen figyelmes lettem egy üvöltő hangra. Megfordultam és egy Nissan GT-R gurult éppen mellettem, ami önmagában már egy hihetetlen élmény volt számomra. Az autó listaára 30 millió magyar forint felett helyezkedik el és egy 3800 köbc centis, 549 lóerővel rendelkező mindennapi használatra alkotott sport/versenyautóról van szó. Természetesen dobáltam el a szerszámokat, talán még az olajos munkáskesztyűmet sem vettem le, de már a fotók sorozatát készítettem. A műhelyben dolgozó szerelők mosolyogva néztek rám, hiszen számukra nem túl ritka látvány egy ilyen autó, míg én lehet, hogy soha életemben nem láthatok többé ilyen autót. Hihetetlen, de az autó szervizelését én végezhettem el. Az idő elteltével elérkeztünk az utolsó munkanaphoz. A munkatársak meghívtak bennünket egy tízórai lakomára. Ez önmagában már egy jó napnak bizonyult. Visszamentünk a műhelybe, a munka zaját ismét elnyomta a jellegzetes dübörgő motor hangja! Kirázott a hideg, a viselkedésem ismét egy kisgyermekéhez hasonlíthatott. Az autó szintén szervizre érkezett, amit nagy örömmel ismét "én nyertem meg"! Elvégeztem a kiadott feladatokat. Bennem volt egy fura érzés, de nem mertem rákérdezni. Gyötörtem magam egy ideig, majd elszántam magam, veszteni valóm végülis nem volt. Mutogatások közepette rákérdeztem a műhelyfőnöknél, hogy mi lenne, ha köröznék egyet az autóval. Elmosolyodott, megütögette a vállam és már pattantunk is be az autóba. Negyed órán át köröztünk a városban és azon kívül. Mellettünk haladó személyautóból egy kissrác fényképezett minket, én pedig csak vigyorogtam, miközben az ülésbe szorultam minden egyes gázadásnál! A munkaidő végén elbúcsúztunk a munkatársaktól, igyekeztünk társalogni velük pár mondatot, majd elhagytuk itteni munkahelyünk. Hihetetlen élmény volt!

A hírhedt GT-R :)

Gépi forgácsoló (Jerez de la Frontera 2015)

Jerezben egy gépiforgácsoló cégnél voltam gyakorlaton. A légkör nagyon barátságos. Mindenki segítőkész. Esztergán és marógépen dolgozunk. Sok dolgot tanultunk. Sokat tanultam spanyolul is. Az időbeosztás jobban tetszett, főként a szieszta része, amikor 1,5-2 órás szünetet is tartanak. Hárman memntünk ahhoz a céghez, az egyik az osztálytársam, és egy alsóbb évfolyamossal. Jól összeszoktunk ez alatt a négy hét alatt.

Villanyszerelő (Valencia 2016)

Holá!

2016.10.09-kor érkezünk egy mesébe illő városba. Csodaszép a város, 1 hónap kevés hozzá hogy végig lehessen járni. A szálloda, ahol elvagyunk szállásolva is nagyon jó egy kis hibája van az ágy kicsit kényelmetlen, de szép szobák, a konyhák fullosan ellátva, tág fürdőszoba, nem is kell ennél több. Nagyon sok helyen jártunk, már köztük volt a Biopark és az Oceángrafic. Ez egy elfelejthetetlen ÉLMÉNY.

A munkahely is sokkal rugalmasabb, kényelmesebb, és nagyon modern felszerelésekkel látnak el minket kicsit nehéz a beszélgetés, de leleményesek vagyunk.

A tanárnők is nagyon kedvesek, segítőkészek és nagyon aranyosak, sok köszönet jár nekik is.

Kozmetikus (Valencia 2016)

Valencia nagyon szép hely, telis tele látnivalókkal. Az itt tartózkodásom alatt nagyon sok szép és érdekes helyre jutottam el. A hétfégi programok nagyon jók, nekem legjobban a Biopark tetszett, ott nagyon jól éreztem magam. A hétköznapok nagyon gyorsan telnek, délelőtt a gyakorlati helyemen vagyok, este pedig el szoktunk menni sétálni, és az esti kártyázás sem maradhat el, ami gyakran éjszakába nyúlik. A gyakorlati helyen nagyon sok új, szakmailag hasznos dolgot sajátíthatok el, nap mint nap. Nagyon sok vendég fordul meg az üzletben, ez lehetővé teszi a gyakorlást. Az itt tartózkodásom alatt megtanultam a nagykezelést, amit már több vendégen is alkalmazhattam, valamint a pedikűrözést, a teljes test masszázst és az itteni tradicionális kézzmasszázst. Szakmailag és emberileg is egyaránt sokat fejlődtem, az itt eltöltött idő alatt.

7. számú melléklet: Újságcikk a programról:

A spanyol munkatempó más, mint a magyar. Az iskola diákjai a tengerpartra is eljutottak. Valenciában télen is kellemes az időjárás

Bírták a spanyol tempót

TANULMÁNYÚT A Földközi-tenger partján dolgoztak a Szent László diákjai

Valencia városa fogadta nemrég a szekszárdi Szent László Szakképző Iskola és Kollégium tizenhat diákját és két kísérő tanárát.

Szeri Árpád

hat villanyszerelő, három endszergazda, három magasépítő technikus és négy autószerelő tanuló öregbírték intézménye - és így Toluca megye - jó hírét Valenciában. A fiatalok - Talabos Gábor és Simon Józsefné tanárok felügyeletével és mindennapi szervező, segítő munkájával - egy hónapot töltöttek a földközi-tenger partján fekvő agyvárosban a Tempus Közalapítvány mobilítási pályázatán a jóvoltából. A diákok vállalkozásoknál dolgoztak, így alkalmuk nyílt arra, hogy megismerjék a külföldi munkavégés és előnyeit és esetleges hátrányait. Főként angolul kommunikáltak, de spanyol alapszavakból és egyszerűbb mondatfűzésekkel sem vallottak szégyent. Köszönhetően annak, hogy a kiutazást intenzív felkészítés előzte meg. Ennek ke-

zével, egy spanyol nyelvtanár segítségével pedig spanyolul tanultak.

Fülöp Bence a helyi Nissan szalonban kapott munkát. Személygépkocsik, kisteher- és teherautók szervizelésében, javításában segítkezett.

„Hétköznapijaink a Nissanal fél kettőkor szoktak véget érni. Ezután a hazautazás majd kis lazsálás következik. A bevásárlást követően kezdődik a vacsi készítés. Itt még az egyszerű omlett sültés is másfél órát vesz igénybe. Tizennyolc éhes száját nem egyszerű etetni” - írta a tanulmányútról szóló beszámolóban.

Bökényi Márk egy Control-PC nevű informatikai üzlet és szervizben dolgozott hatórás

műszakban. „A munka elég változó, hol számítógépeket szerelünk össze hol egy-egy lassú gépet próbálunk gyorsabb működésre bírni. A munkáltatók jó fejek, és róluk is elmondható, ugyanúgy mint a legtöbb spanyolról, hogy nem fognak megszokadni a munkában.”

Mehicic Benjamin a Getesa - General de Telecomunicaciones, S. L. telekommunikációs és biztonságtechnikai vállalatnál töltötte el gyakorlati idejét. „Az el-

ső munkanapon az irodában kaptam egy asztalt teljes felszereléssel, így lehetőségem volt egy az általam hozottnál nagyobb teljesítményű számítógéppel dolgozni. Munkám jelentős részét az irodában, az alkalmazottak számítógépein

végeztem, de gyakran kaptam feladatokat - mentorem társaságában - az iroda mögötti műhelyben is. Az irodában a legmodernebb helyett inkább a régóta megbízhatóan működő számítógépeket használják, azonban az ügyfelek számára a lehető legmodernebb technológiát teszik elérhetővé. Az alkalmazottak rendkívül barátságosak, segítőkészek voltak már az első naptól kezdve, nem veszik véresen komolyan, de mégis jól végzik munkájukat.”

A csapat hétfőre utazott minél többet befogni Valencia kínálatából. Meglátogatták a város nevezetességeit - Torres de Serranos, Selyembörze, Székesegyház, Biopark, Tudományok és Művészetek Városa, Mercado Central, Turia medre, Botanikus kert, Királyi kert, Mestalla stadion, Torreádorf stadion, Északi pályaudvar -, sétáltak a kikötőben, fürödtek a tengerben.

A csoport este utazott haza, repülővel, az éjszakai metropolis csillag látványának záró élményével. Landoláskor „szibériai éghajlat” fogadta őket, lehetetlen látszólag a hidegben

Támogatják a fűszerpaprika termesztését

MINTEGY 170 millió forintot támogatást nyújt az idén a Földművelésügyi Minisztérium fűszerpaprikát termesztő diáknak. A megyében Bogyoszló, Ócsény, Decs, Mőzs, Gécser, Fadd környékén foglalkoznak ezzel a növényvel. Az érintő rendelet várhatóan a jövő év végén jelenik meg, és érint vissza nem térítendő mezőgazdasági támogatás kaphatnak. A tárcsa a forrás mértékét a támogatási időszakban megvásárolt fémzárolt támogatás nettó árának 75 százalékában, de kilogrammonként legfeljebb 30 ezer forintban tervezi megállapítani. A cél a vidéki megélhetés támogatása, illetve a magyar termékek piacra jutásának elősegítése. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó a fémzárolt vetőmag vásárlását számlával, a vetőmag minőségét pedig minősítő bizonyítvánnyal igazolja. ■

Emelkedett a kukorica ára az értéktőzsdén

Fellendült a kereskedés a Budapesti Értéktőzsde áru- és szkepcéjében január 9 és 10 között. Az egy héttel korábban bihoz képest közel ötszörösére nőtt a forgalom, jóllehet csak takarmánykukoricát és a nehezebbé vált vásárlást. A mármájusi és májusi szállítási takarmánykukoricát az előző hétnél 400-500 forinttal drágábban vásárolták a vevők. Így egy tonna takarmánykukoricaért 44 200 forintot adtak a kereskedők, májusi szállításra pedig 48 000 forintot. A mármájusi és májusi szállítási takarmánykukorica márciusi jegyzése annak ellenére nőtt tonnáként 48 ezer forintra, hogy hetek óta nem kötöttek üzletet a terményre. A napraforgó márciusi jegyzése tonnáként 113 ezer forintra, 19 havcsúcsra emelkedett január 11-én. A repcemag tonnájáért 11 ezer forintot adtak. A mármájusi és májusi szállítási repcemag márciusi jegyzése tonnáként 113 ezer forintra, 19 havcsúcsra emelkedett január 11-én. A repcemag tonnájáért 11 ezer forintot adtak. A mármájusi és májusi szállítási repcemag márciusi jegyzése tonnáként 113 ezer forintra, 19 havcsúcsra emelkedett január 11-én.

Amit a városról tudni érdemes

VALENCIA SPANYOLORSZÁG harmadik legnagyobb városa, lélekszáma megközelíti az egymilliót - olvasható az internetes Wikipédia idevágó címszavában. Decimus Iunius Brutus

fekszik. Klímája mediterrán. Téli hőmérsékletét a januárban többnyire nem esik 6 °C alá, nyáron viszont nappal 40 °C feletti hőmérsékletet is előfordulhat. Két évete me és huszonhét